

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND

Eraõiguse osakond

Kristjan Sõerumäe

**TARBIJAKREDIIDILEPINGUTE DIREKTIIVI (EL) 2023/2225 MÕJU
MIKROLAENUDE JA TASUTA LAENUDE PAKKIJATE LEPINGUEELSETELE
KOHUSTUSTELE**

Magistritöö

Juhendaja
PhD Age Värv

Tallinn

2026

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. TASUTA LAENUD	7
1.1. BNPL ärimudel ja sellega kaasnevad riskid tarbijale	7
1.2. Direktiivi sätetega hõlmatud tasuta laenud	10
1.3. Direktiivi kohaldamisalast välistatud tasuta krediitooted	11
1.3.1. Kaupmehepoolne maksepikendus.....	11
1.3.2. <i>Rent Now Pay Later</i> -lahendused.....	13
1.4. Tasuta laenude näited Eesti krediiditurul	14
1.5. Turujärelevalve laienemine tasuta laenude pakkujatele.....	20
1.5.1. Krediidiandja tegevusluba	20
1.5.2. Tegevusloata tegutsemise tagajärjed.....	21
2. REKLAAM JA LEPINGUEELSELT ESITATAV TEAVE.....	23
2.1. Nõuded finantsteenuste reklaamile	23
2.2. Turuosaliste analüüs reklaaminõuete kooskõla osas.....	25
2.3. Nõuded finantsteenuse lepingueelselt esitatavale teabele.....	29
2.3.1. Lepingueelne teave Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehe vormis ...	29
2.3.2. Krediidiandja poolt lepingueelsele teabele antavad täiendavad selgitused	32
3. VASTUTUSTUNDLIKU LAENAMISE PÕHIMÕTTE RAKENDAMINE	34
3.1. Tarbija krediitdivõimelisuse hindamiseks vajaliku teabe omandamine.....	34
3.2. Tarbija krediitdivõimelisuse hindamine	35
3.3. Krediitdivõimelisuse hindamise uute nõuete mõju krediidiandjatele	39
3.4. Krediidiandjate kohustuste muutumise tagajärjed tarbijate vaates.....	42
KOKKUVÕTE	45
THE IMPACT OF DIRECTIVE (EU) 2023/2225 ON THE PRE-CONTRACTUAL OBLIGATIONS OF MICROLOAN AND INTEREST-FREE CREDIT PROVIDERS	49
Kasutatud allikate loetelu.....	54
Kasutatud õigusaktid.....	58
Kasutatud kohtulahendid	59

SISSEJUHATUS

Tarbijakrediiditurg on viimase kümnendi jooksul läbinud Euroopa Liidus sügava muutuse, mida on kujundanud nii finantsteenuste digitaliseerumine, uute krediidimudelite tekkimine kui ka vajadus tagada tarbijatele ühtlasem kaitsetase eri liikmesriikides. Tarbijate on hakanud eelistama väiksemamahulisi, lühiajalisi ning osaliselt või täielikult veebipõhiseid krediiditooteid, mille hulka kuuluvad nii mikrolaenud kui ka tasuta või nullintressiga laenud, mis varjavad oma kulukuse muu tüüpi tasude või lepinguliste kohustuste kaudu. Selliste toodete levik on loonud olukorra, kus traditsioonilised tarbijakrediidiõiguse raamid ei ole olnud piisavad kõigi riskide hõlmamiseks.

Euroopa Liidu tarbijakrediidi direktiiv 2008/48/EÜ kehtestas ühtlustatud reeglid eelkõige üle 200 euro ulatuvatele krediidilepingutele, mistõttu jäi oluline osa turust selle kohaldamisalast välja¹. Nimetatud oluline osa antud kontekstis tähendab seega krediidilepinguid, mille kogusumma (krediidilepingu alusel kättesaadava krediidi ülemmäär või kogusumma) jääb alla 200 euro. Teisiti võib selliseid krediidilepinguid nimetada ka mikrolaenudeks. Taoliste krediiditoodete kohaldamisalast välja jäämine on päädinud aga probleemidega, kus piisava kontrolli puudumise tulemusel reklaamivad teenusepakkujad oma tooteid kui kiiret, lihtsat ja madala kuluga moodust lisaraha saamiseks, kuid tegelikult kaasnevad nendega tihtipeale kulukad lisatasud. Üheks selliseks näiteks võib tuua Malta Vabariigis registreeritud Multitude Bank P.L.C (endise nimega Ferratum Bank), kelle puhul arvutas Saksimaa Tarbijakeskus (*Verbraucherzentrale* Sachsen), et pärast täiendavate lisatasude juurde arvestamist muutus nende algselt välja reklaamitud 10,36% mikrolaenu krediidi kulukuse aastamäär 333,94% aastamääraks². Sellest tulenevalt on mitmes liikmesriigis, sealhulgas Eestis, otsustatud krediiditurul eeltoodud riski realiseerumist vältida ning täita direktiivis esinevat lünka riigisisest, kehtestades krediidikulukuse ülempiiri, krediidivõimelisuse hindamise kohustuse ning läbipaistvuse suurendamiseks vajalikud teavitamisnõuded ka väiksemate ehk alla 200-euroste krediiditoodete suhtes³.

¹ Cherednychenko, O. O. On the Bumpy Road to Responsible Lending in the Digital Marketplace: The New EU Consumer Credit Directive. *Journal of Consumer Policy*, 17.04.2024, lk 244. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10603-024-09564-z> (20.02.2026); Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ, artikkel 2 lõige c.

² Rott, P. Small Credit Through Online Platforms. *Law and Financial Markets Review*, 08.02.2023, lk 211. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17521440.2023.2167523> (17.03.2026).

³ Võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus (uue tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmine). Seletuskiri, lk 8. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://eelroud.valitsus.ee/main#LNvgC2Bm> (03.04.2026).

2023. aastal võeti vastu uus tarbijakrediidi direktiiv (EL) 2023/2225, mille norme peavad Euroopa Liidu liikmesriigid kohaldama alates 20. novembrist 2026⁴. Direktiivi üheks eesmärgiks on laiendada regulatsiooni kohaldamisala nii mikrolaenudele kui ka tasuta või nullintressiga krediidilepingutele, kui need kätkevad tarbijale kulukaid kõrvalkohustusi. Direktiiv püüab ühtlustada õiguskaitset, vähendada turu „halli ala“ ning tagada, et kõik tarbijad sõltumata laenutoote suurusest või tehnilisest vormist saaksid võrreldava taseme kaitset⁵. Akadeemilises kirjanduses on märgitud, et varasem direktiiv ei suutnud digitaalse finantsturu arenguga kaasas käia, mis tekitas olukorra, kus vastutustundliku laenamise tagamine jäi paljuski liikmesriikide enda lahendada⁶. Eestis on magistritöö kirjutamise seisuga koostatud võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu koos seletuskirjaga, mille eesmärk on võtta siseriiklikkusse õigusesse üle uuest direktiivist tulenevad sätted.

Krediidituru digitaliseerumisega on seotud üha enam populaarust koguv e-kaubandus ning sellega kaasnevad uued finantseerimislahendused – „Buy Now Pay Later“ ehk BNPL mudelid, mida võib teisiti nimetada ka tasuta laenudeks. Selline toode võimaldab tarbijatel tasuta ostude eest hiljem ühe või mitme osamaksena, kusjuures intress ning muud tasud puuduvad⁷. Täna võimaldavad Eesti turul selliseid makselahendusi krediidiandjatest näiteks AS Inbank Finance ja ESTO AS. Võlaõigusseaduse (edaspidi VÕS⁸) § 401 lõike 1 järgi on krediidileping leping, krediidiandja kohustub andma krediidisaaaja käsutusse rahasumma (krediit), krediidisaaaja aga kohustub krediidi kasutamise eest maksma tasu ja lepingu lõppemisel krediidi tagasi maksma. Krediidilepingu üks tingimus on, et krediidisaaaja kohustub krediidi kasutamise eest tasu maksma, aga BNPL lahenduse puhul pakutakse seda intressivabalt, mistõttu ei pruugi sellise lahenduse pakkuja ka tänase regulatsiooni järgi kvalifitseeruda krediidiandjaks. See tähendab, et mitmed pakkumised, mille puhul tarbijad saavad kaupade või teenuse eest maksta hiljem, ei pruugi alluda sama rangetele tarbijakaitsenõuetele või krediidiandja kohustustele nagu tavalised tarbijakrediidilepingud. Samas on Riigikohus öelnud, et tarbijakrediidilepinguks võib olla nii krediidileping kui ka laenuleping⁹. Laenuleping VÕS § 396 lõike 1 tähenduses aga ei nõua rahasumma kasutamise eest tasu maksmist nagu krediidileping, vaid laenusaaajale on

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, artikkel 48 lõige 1.

⁵ *Ibidem*, punkt 15.

⁶ Cherednychenko. O. O. On the Bumpy Road to Responsible Lending in the Digital Marketplace: The New EU Consumer Credit Directive. *Journal of Consumer Policy*, 17.04.2024, lk 241.

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, punkt 16.

⁸ Võlaõigusseadus. – RT I, 11.11.2025, 16.

⁹ RKTko 11.10.2023, 2-21-20479, punkt 11.

seatud pelgalt kohustus rahasumma tagasi maksta. Seega lähevad kehtiv võlaõigusseadus ning Riigikohtu praktika omavahel teatavasse vastuollu, sest tarbijakrediidileping oma seadusest tuleneva definitsiooni kohaselt on siiski vaid krediidileping tulenevalt VÕS § 402 lõikest 1. Uus tarbijakrediidi direktiiv aitab taolised ebakõlad ühtlustada, kuivõrd selle üheks eesmärgiks on tuua intressivabad ja muude tasudeta laenud samuti tarbijakrediidi regulatsiooni kohaldamisalasse.

2023. aastal kaitses oma magistritööd „Tarbijakrediidilepingu regulatsiooni kohaldamine *Buy Now Pay Later* (Osta Nüüd, Maksa Hiljem) ärimudelile“¹⁰ Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas Kristo Kippa. Tema magistritöö on aga kirjutatud ajal, mil uus tarbijakrediidi direktiiv ei olnud sellisel kujul veel vastu võetud. Samuti keskendus töö vaid BNPL makselahendusele, kuid käesoleva magistritöö fookuses on lisaks BNPL makselahendustele ka mikrolaenu.

Tarbijakrediiti väljastavad Eestis nii krediidasutused, krediidiandjad kui ka erandi alusel tegutsevad krediidiandjad ehk pankadega seotud krediidiandjad, kes liigituvad krediidiandjate ja -vahendajate seaduse (edaspidi ka kui KAVS¹¹) § 2 lõike 8 alla.¹² Finantsinspektsiooni avaldatud statistika andmetel oli 2025. aasta 31. detsembri seisuga krediidiandjate, sealhulgas erandi alusel tegutsevate krediidiandjate tarbijakrediidi jääk ligi 1,5 miljardit eurot. Pangaväliste krediidiandjate tarbijakrediidi jääk moodustas sellest 295 miljonit eurot.¹³ Tuleb küll tõdeda, et eraldi tasuta ja mikrolaenu osakaalu toodud statistika ei anna, kuid lähedase aimduse asjakohasest numbrist võib anda eriliigitus „kuni 1 aastaks“ sõlmitud krediidilepingute järgist, mida on pangavälistel krediidiandjatel järeelmaksu ning muu rahalise krediidi puhul vastavalt 5 miljonit ja 11 miljonit eurot ehk kokku 16 miljonit eurot¹⁴.

Magistritöö eesmärk on hinnata, kuidas mõjutab direktiivi kohaldamisala laiendamine Eesti krediidiandjate lepingueelseid kohustusi ja tarbijate kaitsetaset. Piiritlus vaid lepingueelsete kohustustele tuleneb magistritööle ettenähtud mahupiirangust, mis ei võimalda teha kõikehõlmavat analüüsi ülejäänud uute nõuete osas. Tööst väljajäävate uute nõuetega seonduv saavad jääda järgmiste uurimistööde fookuseks. Kuigi lepingueelsete kohustuste kõrval eksisteerib direktiivis artikkel ka nõustamisteenuse kohta, ei ole seda teemat antud töös

¹⁰ Kippa, K. Tarbijakrediidilepingu regulatsiooni kohaldamine *Buy Now Pay Later* ärimudelile. Tartu Ülikool, 2023.

¹¹ Krediidiandjate ja -vahendajate seadus. – RT I, 13.02.2026, 4.

¹² Finantsinspektsioon. Finantsinspektsiooni aastaaruanne 2025, lk 15. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.fi.ee/et/publikatsioonid/finantsinspektsiooni-aastaaruanne-2025> (25.04.2026).

¹³ Finantsinspektsioon. Statistika. Krediidiandjate Eestis väljastatud tarbijakrediidi jääk. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://statistika.fi.ee/fistar/#/et/p/4270/r/4418/4147> (22.02.2026).

¹⁴ *Ibidem*.

eraldiseisvalt käsitletud. Seda põhjusel, et nõustamisteenus on praegu (KAVS § 7 lõige 2) ja jääb ka tulevikus krediidi andmisest eraldiseisvaks teenuseks, mille osutamine ei ole krediidiandjale kohustuslik¹⁵.

Töö eesmärgi saavutamiseks püstitatakse järgnevad uurimisküsimused:

1. Millistele tasuta laenudele kohaldatakse direktiivi 2023/2225 sätteid?
2. Millised lepingu sõlmimisele eelnevad kohustused lisanduvad mikrolaenude pakkujatele uue direktiivi kohaselt?
3. Millised lepingu sõlmimisele eelnevad kohustused lisanduvad tasuta laenude pakkujatele uue direktiivi kohaselt?
4. Millised on uute lepingu sõlmimisele eelnevate kohustuste võimalikud mõjud Eesti krediiditeenuse pakkujatele ja tarbijatele?

Magistritöö on jagatud kolme peatükki. Esimene peatükk keskendub BNPL makselahenduste tutvustamisele, Eesti BNPL teenuse pakkujate analüüsile ning praegu krediidiandjate üle tehtavale finantsjärelevalvele. Teises peatükis on käsitletud nõudeid finantsteenuse reklaamile, lepingueelselt tarbijale esitatavat teave ning sellega kaasnevad täiendavad selgitused. Kolmandas peatükis on keskendunud vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimiseks vajalikele krediidivõimelisuse hindamise nõuetele. Kogu töös on läbivalt vaadatud uuest direktiivist tulenevaid lepingueelsete nõuete täiendusi või uuendusi ning analüüsitud, millist mõju võivad need omada Eesti krediiditurul mikrolaenude ja tasuta laenude pakkujatele ning tarbijatele.

Kirjutamisel on kasutatud analüütilist meetodit, hindamaks seda, millised uued kohustused Eesti krediiditeenuse pakkujatele lisanduvad ning millised võimalikud tagajärjed nendega kaasnevad. Allikatena on töös tuginetud Euroopa Liidu õiguse ja Eesti siseriiklike normide süstemaatilisele tõlgendamisele, asjakohasele teaduskirjandusele ning regulatsiooni mõju hindavatele ametlikele dokumentidele. Lisaks on kasutatud krediidituru iseloomustamiseks statistilist infot, välisriikides läbi viidud uuringuid ning magistritöö fookuses olevate krediiditoodete pakkujate veebilehti. Töö tulemused võimaldavad anda normatiivse hinnangu, millisel viisil tagada direktiivi rakendamisel proportsionaalne ja tasakaalustatud lähenemine tarbijakaitse ning krediidituru toimimise vahel. Tööd on finantseerinud Eesti Teadusagentuur (PRG2640, „Tarbijate õiguste kaitse tarbijakrediidilepingute puhul finantskriisi tingimustes“).

¹⁵ Võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus (uue tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmine). Eelnõu § 4 punkt 3. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://eelroud.valitsus.ee/main#LNvgC2Bm> (03.04.2026).

1. TASUTA LAENUD

1.1. BNPL ärimudel ja sellega kaasnevad riskid tarbijale

BNPL ärimudel kujutab endast krediidilahendust, mille eesmärk on võimaldada tarbijal tasuta kaupade või teenuste eest ajatatud maksetega. Lühidalt seisneb see selles, et tarbija ja krediidiandja vahel sõlmitakse leping, mille alusel rahastatakse konkreetne ost kaupmehe juures ning tarbija kohustub krediidi hiljem tagasi maksma ostu rahastanud krediidiandjale.¹⁶ Erinevalt traditsioonilistest krediiditoodetest on BNPL-lepingud kogu lepinguperioodi vältel intressivabad ning krediidiandja tulu ei tulene mitte intressist, vaid eelkõige muudest allikatest, nagu kaupmeeste tasud või viivised makseviivituse korral.¹⁷

BNPL ärimudeli struktuuris osalevad tarbija, kaupmees ning krediidiandja. Praktikas tähendab see sageli, et krediidiandja tasub kaupmehele kauba või teenuse eest kohe ning omandab seejärel nõude tarbija vastu.¹⁸ Selline mehhanism sarnaneb teatud määral faktooringulepingule, kus faktoori ostab kliendi tulevikus sissenõutavaks muutuvad nõuded ära ning tasub nende eest kliendile teatud protsendi nõude väärtusest¹⁹. Erinevalt klassikalisest krediidilepingust on BNPL lahenduse eesmärk kitsalt seotud konkreetse ostu finantseerimisega ning tarbija ei saa krediiti vabalt kasutada. Ärimudeli majanduslik loogika erineb traditsioonilisest laenugevusest selles osas, et BNPL teenusepakkujate tulud ei tulene üldiselt tarbijatelt, vaid olulises osas kaupmeestelt, kes maksavad krediidiandjale tasu teenuse pakkumise eest. Vastutasuks suurendab BNPL lahendus kaupmeeste müügimahtu, kuna tarbijad on altimad tegema suuremaid või impulsiivsemaid oste, kui maksmine on ajatatud. Uuringud on näidanud, et BNPL lahenduse võimaldamine oma klientidele on suurendanud kaupmeeste müüki 20%.²⁰

¹⁶ Johnson, D., Rodwell, J., Hendry, T. Analyzing the Impacts of Financial Services Regulation to Make the Case That Buy-Now-Pay-Later Regulation Is Failing. Sustainability 2021, 13, 1992, lk 2. – <https://doi.org/10.3390/su13041992>. (22.02.2026).

¹⁷ The Woolard Review - A review of change and innovation in the unsecured credit market. Report to the FCA Board 02.02.2021, lk 43-44, punkt 4.16. – <https://www.fca.org.uk/publication/corporate/woolard-review-report.pdf> (20.02.2026).

¹⁸ Johnson, D., Rodwell, J., Hendry, T. Analyzing the Impacts of Financial Services Regulation to Make the Case That Buy-Now-Pay-Later Regulation Is Failing. Sustainability 2021, 13, 1992, lk 3. – <https://doi.org/10.3390/su13041992>. (22.02.2026).

¹⁹ Kalamees, P. jt. Lepinguõigus, lk 149. Tallinn: Juura 2017.

²⁰ Nelemans et al. Buy Now, Pay Later, the 'Average Consumer', and the Brain: Re-calibrating EU Consumer Law with Neuroscientific Evidence. EuCML 2026, 68, lk 73. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://beck-online.beck.de/Bcid/Y-300-Z-EUCML-B-2026-S-68-N-1> (25.04.2026).

BNPL toodete kiire levik on suuresti seotud nende kasutajasõbralikkuse ja kättesaadavusega. Krediidiotsused tehakse sageli kiiresti, ilma füüsilist kontorit külastamata ning minimaalse dokumentatsiooni alusel.²¹ Digitaalne keskkond võimaldab BNPL lahendusi integreerida otse e-kaubanduse platvormidesse, kus krediitdivõimalus kuvatakse tarbijale ostuprotsessi osana. See vähendab krediidi kasutamise psühholoogilist barjääri ning muudab krediidi kasutamise tarbija jaoks lihtsaks ja mugavaks.²²

Kuigi BNPL mudel pakub tarbijatele mitmeid eeliseid, kaasnevad sellega ka olulised riskid. Üheks keskseks probleemiks on tarbijate ebapiisav arusaam toote olemusest. Ühendkuningriigis läbi viidud uuring näitas, et osa tarbijaid ei taju BNPL lahendust krediitootena, vaid käsitlevad seda pigem alternatiivse makseviisina. Selline arusaam vähendab ettevaatlikkust krediidi kasutamisel ning võib viia olukorrani, kus tarbija ei hinda adekvaatselt oma maksevõimet.²³

Teiseks oluliseks riskiks on ülelaenamise oht. BNPL lahenduste lihtne kättesaadavus ning võimalus sõlmida mitu lepingut samaaegselt võib viia olukorrani, kus tarbija kogub endale mitmeid paralleelseid kohustusi. Tuginedes eelnevalt väljatoodud asjaolule, et BNPL toodete puhul tehakse krediidiotsused sageli kiiresti ning tarbija krediitdivõimet ei hinnata nii põhjalikult kui regulatsiooni alla kuuluvate laenutoodete puhul, on tarbijal ka lihtsam selliseid kohustusi endale üha enam juurde tekitada. Kuigi üksik tehing võib olla väikese mahuga, võib kohustuste kumuleerumine viia olukorrani, kus tarbija finantskoormus ületab tema tegeliku maksevõime. Uuringus tuli välja, et isegi ühelt teenusepakkujalt negatiivse krediidiotsuse saamine ei ole takistuseks – otsitakse uus, kes taotluse lõpuks rahuldab.²⁴

Kolmandaks riskikohaks on ärimudeli reklaam, mis ei pruugi alati lähtuda tarbija huvidest. Teenust kujutatakse reklaamis kui moodust elada ihaldusväärsemat elu, mida paljud teised inimesed juba elavad tänu sellise makselahendusega ostetud asjadele. Lisaks rõhutakse ainult teenuse positiivsetele külgedele nagu kiire ja lihtne kättesaadavus.²⁵ Märkamatuks ja

²¹ Ghosh, S., Reddy, Y. BUY NOW PAY LATER (BNPL) OPERATING MODEL: A possible ideal benchmark for traditional lending institutions to go fully digital. Infosys. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.infosysbpm.com/offering/business-transformation-services/insights/documents/buy-now-pay-later-bnpl-operating-model.pdf> (23.02.2026).

²² Nelemans et al. Buy Now, Pay Later, the 'Average Consumer', and the Brain: Re-calibrating EU Consumer Law with Neuroscientific Evidence. EuCML 2026, 68, lk 72. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://beck-online.beck.de/Bcid/Y-300-Z-EUCML-B-2026-S-68-N-1> (25.04.2026).

²³ The Woolard Review - A review of change and innovation in the unsecured credit market. Report to the FCA Board 02.02.2021, lk 46, punkt 4.25. – <https://www.fca.org.uk/publication/corporate/woolard-review-report.pdf> (20.02.2026).

²⁴ *Ibidem*, lk 49, punkt 4.41.

²⁵ *Ibidem*, lk 47, punkt 4.30.

väheoluliseks jäävad aga potentsiaalsed negatiivsed tagajärjed, mis maksetega hilinemisel kaasnevad.²⁶

Seaduse eelnõus, mille eesmärk on siseriiklikusse õigusesse üle võtta uuest direktiivist tulenevaid nõudeid, soovitakse tarbijakrediidilepingu definitsiooni muuta selliselt, et selle mõistega oleksid edaspidi hõlmatud ka BNPL lahendused kui tasuta laenud²⁷. Praegu kehtiva VÕS § 402 lõike 1 järgi on tarbijakrediidileping krediidileping, millega oma majandus- või kutsetegevuses tegutsev krediidiandja annab või kohustub andma tarbijale krediiti või laenu. Definitsiooni määratlemine läbi krediidilepingu mõiste aga eeldab, et tegu on tasulise lepinguga, kuivõrd krediidilepingu üheks tingimuseks on kasutusse antava rahasumma eest tasu maksmine (VÕS § 401 lõige 1). Seetõttu on eelnõus muudetud tarbijakrediidilepingu definitsiooni nii, et tegemist ei ole enam krediidilepinguga, vaid lihtsalt lepinguga, millega on majandus- või kutsetegevuses tegutsev krediidiandja annab või kohustub andma tarbijale krediiti maksetähtpäeva edasilükkamise, laenu, liisingu või muu finantseerimise vormis.²⁸

KAVS § 5 lõige 1 defineerib krediidiandja aga läbi KAVS § 3, mille järgi on krediidi andmine VÕS § 401 lõigetes 1 ja 2 nimetatud krediidi andmine, tasuline maksetähtpäeva edasilükkamine, liising või muu abi finantseerimisel, sealhulgas krediidilepingute sõlmimine ja selleks vajalike toimingute tegemine oma nimel ja arvel. Lisaks sätestab krediidiandjale tegevusloa olemasolu kohustuse KAVS § 10 lõige 1. Seega defineerib KAVS krediidiandja ja krediidi andmise VÕS § 401 lõigete 1 ja 2 ehk krediidilepingute läbi. Eelnõus toodud VÕS § 402 muudatuste kohaselt võib tarbijakrediidilepinguid sõlmida ka tasuta krediidi vormis. Sellised lepingud ei kvalifitseeru aga VÕS § 401 mõistes krediidilepinguteks, mistõttu isikud, kes pakuvad tasuta krediiti, ei saa olema KAVS mõistes krediidiandjad ja seega ei saa olema nõutav ka tegevusloa olemasolu, kuigi nende tegevus kuulub sisuliselt tarbijakrediidi regulatsiooni alla. Vältimaks kirjeldatud olukorra tekkimist, on vajalik, et eelnõus tehtaks vastavaid muudatusi ka KAVS-is, näiteks võiks defineerida krediidi andmise KAVS § 3 lisaks VÕS § 401 lõigetele 1 ja 2 ka VÕS § 402 lõike 1 järgi. Praegu sellist käsitlust eelnõus ei sisaldu.

²⁶ *Ibidem*, lk 47, punkt 4.29.

²⁷ Võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus (uue tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmine). Seletuskiri, lk 7. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://eelnouid.valitsus.ee/main#LNvgC2Bm> (03.04.2026).

²⁸ *Ibidem*; võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus (uue tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmine). Eelnõu § 1 punkt 4. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://eelnouid.valitsus.ee/main#u24eDAFc> (03.04.2026).

1.2. Direktiivi sätetega hõlmatud tasuta laenud

Tarbijakrediidi regulatsioon Euroopa Liidu õiguses on senini lähtunud eeldusest, et krediidilepinguga kaasneb tarbijale intressikulu. Selline lähenemine kajastus ka varasemas tarbijakrediidilepingute direktiivis 2008/48/EÜ, mille regulatsioon keskendus peamiselt intressiga krediidilepingutele ning nende krediidikulude läbipaistvusele. Krediiditurul toimunud arengud on siiski näidanud, et tarbijale majanduslikult koormavad krediidivormid ei piirdu üksnes intressiga laenudega. Praktikast on levinud mitmesugused makselahendused, mille puhul krediidiandja ei võta küll intressi, kuid tarbijale võivad rakenduda muud kulukad kohustused, mis muudavad sellise krediidi majandusliku mõju võrreldavaks traditsiooniliste tarbimislaenudega.

Just selliste krediidivormide reguleerimise vajadusest lähtuvalt laiendab direktiiv (EL) 2023/2225 tarbijakrediidi regulatsiooni kohaldamisala. Direktiivi eesmärk on hõlmata ka selliseid krediidivorme, mida varasem regulatsioon ei käsitlenud piisavalt, sealhulgas väiksema summaga laenud ning intressita makselahendused, mille puhul krediidi tegelik kulukus võib tuleneda kõrvaltingimustest. Euroopa Komisjoni mõjuhinnaangus on rõhutatud, et just sellised reguleerimata krediidisegmendid – sealhulgas BNPL-lahendused ja muud maksete edasilükkamise skeemid – põhjustasid mitmes liikmesriigis märkimisväärset kahju tarbijatele ning soodustasid ülelaenamist.²⁹

Direktiivi lähenemine põhineb seega krediiditoote majandusliku olemuse, mitte üksnes selle vormiliste tunnuste hindamisel. Kui varasema regulatsiooni krediidilepingu definitsioon lähtus eelkõige krediidi intressimäärast ja krediidisummast³⁰, siis uus direktiiv püüab vältida olukorda, kus krediidiandjad kujundavad oma tooteid viisil, mis võimaldab formaalselt regulatsiooni vältida. Sellest tulenevalt ei piirdu uue direktiivi kohaldamisala ka enam vaid krediidilepingutega, millel on kas kindel alammäär või puudub intressi tasumise kohustus.

Tasuta krediidilepingute regulatsioon on eriti oluline digitaalse krediidituru kontekstis. Digitaalsed makselahendused ja e-kaubanduse keskkonnas pakutavad makseviisid võimaldavad tarbijal teha ostuotsuse kiiresti ja sageli ilma põhjaliku finantsilise kaalutluseta. Kuivõrd sellised makseviisid pole senini olnud reguleeritud ning finantsjärelevalve seetõttu ka

²⁹ Commission staff working document impact assessment report. Accompanying the Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on consumer credits. Brussels, 30.6.2021 SWD (2021) 170 final, lk 25-26.

³⁰ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ, artikkel 2 lõige 2 punktid c ja f.

nendeni ei ulatu, võimaldab see krediidiandjatel kiirendada oluliselt protsessi, mille raames langetada otsus, kas väljastada tarbijale soovitud krediit või mitte. On tõenäoline, et otsuste kiire tegemine viitab sellele, et krediidivõimelisuse hindamine on kas pealiskaudne või jäetakse see üldse tegemata. Olukorras, kus krediidiotsus sünnib kiirelt ning koheselt lepingu sõlmimisega tasusid ei kaasne võib makse edasilükkamine tunduda tarbijale esmapilgul riskivaba lahendusena. Tegelikkuses võib aga mitme samaaegse osamakse kuhjumine, eriti suuremate ostude puhul, viia olukorrani, kus tarbija võtab endale suurema finantskoormuse kui ta kanda suudab, ning see võib omakorda põhjustada ülelaenamist ja sellest tulenevaid finantsraskusi. Seetõttu on direktiivis seatud eesmärgiks tagada, et ka intressita või näiliselt tasuta krediidivormide puhul kohaldataks samu tarbijakaitse põhimõtteid nagu traditsiooniliste krediidilepingute puhul.

Samas ei laiene direktiiv kõigile makse edasilükkamise vormidele. Direktiiv sätestab erandi olukordadele, kus tegemist on kaupmehepoolse maksepikendusega. Sellisel juhul ei loeta tasumise edasilükkamist tarbijakrediidiks, tingimusel et teatud konkreetsed kriteeriumid on täidetud.³¹

1.3. Direktiivi kohaldamisalast välistatud tasuta krediiditooted

1.3.1. Kaupmehepoolne maksepikendus

Direktiivi (EL) 2023/2225 kohaldamisala laiendamise üks keskseid ja samas praktiliselt kõige keerukamaid küsimusi puudutab BNPL-teenuste õiguslikku kvalifitseerimist. Kuigi direktiivi eesmärk on tuua krediidiregulatsiooni alla seni reguleerimata või ebapiisavalt reguleeritud krediiditooted, ei laiene selle kohaldamisala kõigile tasuta maksete edasilükkamise viisidele. Direktiiv sätestab erandi teatud tüüpi tasumise edasilükkamisele, mis vastab kaupmehepoolsele maksepikendusele.

Direktiivi kohaselt ei kohaldata tarbijakrediidi regulatsiooni tasumise edasilükkamise suhtes üksnes juhul, kui kõik artikli 2 lõike 2 punktis h nimetatud tingimused on täidetud kumulatiivselt. Esiteks peab makse edasilükkamise võimaluse andma kauba tarnija või teenuse osutaja ise, ilma et krediidi pakkumisse oleks kaasatud kolmas isik. See tähendab, et erand ei kohaldu olukordades, kus makse edasilükkamise või osamaksete võimaluse tagab eraldiseisev

³¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, artikkel 2 lõige 2 punkt h.

finantsteenuse pakkuja, makselahenduse vahendaja või muu krediidiandja.³² Praktikas välistab see erandi kohaldamise suuremale osale kaasaegsetest BNPL-teenustest, mis põhinevad just kolmanda isiku osalusel ning kus kaupmees loovutab krediidiriski teenusepakkujale.

Teiseks eeldab erandi kohaldamine, et ostuhind tasutakse täielikult intressivabalt ja muude tasudeta ning et tarbijale võivad rakenduda üksnes piiratud tasud maksete hilinemise korral, tingimusel et need on kooskõlas riigisisese õigusega. Nimetatud piiratud tasu all saab mõista viivist VÕS § 113 lg 1 tähenduses. Selline nõue peegeldab direktiivi eesmärki välistada näiliselt tasuta, kuid tegelikkuses tarbijale kulukad krediidilahendused. Kui tasumise edasilükkamisega kaasnevad mistahes muud lepingutasud, haldustasud või kaudsed kulud, ei ole tegemist direktiivi erandi alla kuuluva olukorraga, vaid krediidilepinguga direktiivi tähenduses.³³

Kolmandaks on direktiivis kehtestatud selge ajaline piir: tasumise edasilükkamise korral peab ostuhind olema tasutud täies ulatuses hiljemalt 50 päeva jooksul alates kauba tarnimisest või teenuse osutamisest. See säte omab olulist rolli BNPL-teenuste piiritlemisel, kuna välistab erandi kohaldamise kõigile osamaksetega lahendustele, sõltumata sellest, kas need on intressivabad või mitte. Juba ainuüksi maksete jaotamine mitmeks osaks tähendab, et tegemist on krediidiga direktiivi tähenduses.³⁴

Nimetatud tingimuste koosmõjus ilmneb, et direktiiv käsitleb erandina üksnes väga kitsalt määratletud tasumise edasilükkamise vormi, mis vastab traditsioonilisele kaupmehepoolsele lühiajalisele maksepikendusele. Näitena võib siia tuua olukorra, kus tarbija ostab Euronicsist pesumasina ning Euronics ise on valmis talle pakkuma eeltoodud tingimustele vastavat makselahendust. Siiski peab toonitama eelneva näite hüpoteetilisust, kuivõrd täna on Euronicsi järelmaksupartneriks AS LHV Finance³⁵.

1.3.2. *Rent Now Pay Later*-lahendused

Siiski ei pruugi tasuta makselahendused piirduda vaid tarbekauba ostmise finantseerimise vahendina. Üha enam kasvavate kinnisvarahindade valguses on Eesti turule sisenenud ettevõtte nimega Numai, kelle ärimudel kujutab endast soodsamat alternatiivi krediidasutuste pakutavatele eluasemelaenudele. Numai mudeli puhul piisab korteritehingu sõlmimiseks 2,5%

³² *Ibidem*, artikkel 2 lõige 2 punkt h (i).

³³ *Ibidem*, artikkel 2 lõige 2 punkt h (ii).

³⁴ *Ibidem*, artikkel 2 lõige 2 punkt h (iii).

³⁵ Euronics. Järelmaks - kiire ja lihtne makseviis. - <https://www.euronics.ee/jarelmaks> (10.03.2026).

sissemaksest, mis on võrreldes pankade nõutava sissemakseprotsendiga tunduvalt madalam.³⁶ Suures plaanis näeb ärimudel välja selline, et inimesega, kellel puuduvad piisavad vahendid eluasemelaenu sissemakse tegemiseks, sõlmitakse kaks lepingut: üürileping ning ostu-müügi eelleping, millega lepitakse kokku tulevases eluaseme ostmise tehingus³⁷. Seega võimaldab selline mudel üürida kodu koos võimalusega see tulevikus kindla hinnaga välja osta. Kuna kinnisvara algne omanik on Numai, siis on garanteeritud, et tulevane väljaostuhind koos kinnisvarahindade üldise tõusuga ei muutu. Klient saab notariaalse lepingu kohaselt ostueesõiguse, kinnistusraamatusse tehakse eelmärke, mille kehtivus on üks kuni viis aastat.³⁸ Ehk sisuliselt võiks sellist lahendust iseloomustada kui „*rent now, pay later*“-mudelit, mis esmapilgul võiks ehk meenutada ka mingis vormis BNPL-makselahendust.

Küll aga välistab uus tarbijakrediidi direktiiv kohaldamisalast krediidlepingud, mille eesmärk on muu hulgas olemasoleva või projekteeritava ehitise omandiõiguse omandamine³⁹. Ka siseriiklikus õiguses on tarbijakrediidist eraldi määratletud elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidleping (VÕS § 402 lg 2), mille definitsioon vastab suuresti eelnenud direktiivi definitsioonile. Teine probleem kõnealuse ärimudeli BNPL-teenuseks kvalifitseerimisel tuleneb asjaolust, et hoolimata sellest, et Numai pakub turutingimustest oluliselt soodsamat võimalust kodu soetamiseks, ei ole algusest peale see teenus siiski tasuta. Arvestada tuleb lepingutasuga, mille suurus on üldjuhul võrdne 1%-ga valitud kinnisvaraobjekti hinnast⁴⁰. Siit saab teha ka järelduse, et Numai välja pakutud ärimudel võib küll vastata elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidile, kuid käesoleva töö teemaks oleva uue tarbijakrediidi kohaldamisalasse selline lahendus kuuluda ei saa.

Valdav osa tänapäevastest BNPL-teenustest, mida iseloomustab kolmanda isiku osalus, automatiseeritud krediidiotsus ning osamaksetena tasumine, ei mahu selle erandi alla ning kvalifitseeruvad direktiivi (EL) 2023/2225 mõttes tarbijakrediidlepinguteks. Selline lähenemine kinnitab, et direktiiv nõuab BNPL-lahenduste käsitlemist sisuliselt krediidina. Regulaatiivne fookus on seega nihkunud krediiditoote vormilistelt tunnustelt selle

³⁶ Delfi Ärileht. Kiirtee oma koduni. Vähetuntud lahendus aitab neid, kel pole suurt esimese sissemakse summat. - <https://arileht.delfi.ee/artikkel/120418277/kiirtee-oma-koduni-vahetuntud-lahendus-aitab-neid-kel-pole-suurt-esimese-sissemakse-summat> (17.04.2026).

³⁷ Numai. Enne ostmist üürimise lepingu põhitingimused. - <https://numai.ee/lepingutingimused/> (17.04.2026).

³⁸ Delfi Ärileht. Kiirtee oma koduni. Vähetuntud lahendus aitab neid, kel pole suurt esimese sissemakse summat. - <https://arileht.delfi.ee/artikkel/120418277/kiirtee-oma-koduni-vahetuntud-lahendus-aitab-neid-kel-pole-suurt-esimese-sissemakse-summat> (17.04.2026).

³⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidlepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, artikkel 2 lõige 2 punkt b.

⁴⁰ Numai. Enne ostmist üürimise lepingu põhitingimused. - <https://numai.ee/lepingutingimused/> (17.04.2026).

majanduslikule mõjule tarbijale. Direktiivi loogika kohaselt ei ole määrav see, kas teenust turustatakse makselahendusena või krediidina, vaid see, kas tarbijale tekib rahaline kohustus, mille täitmine on ajas edasi lükatud ning mille täitmata jätmine võib kaasa tuua majanduslikult koormavad tagajärjed, millest tarbija lepingut sõlmides esialgu isegi aru ei pruugi saada.

Eesti kontekstis tähendab see, et üksnes kaupmehe enda pakutav lühiajaline ja täielikult kuludeta maksepikendus võib jääda tarbijakrediidi regulatsioonist välja. Kõik BNPL-laadsed teenused, mis põhinevad finantsteenuse pakkuja osalusel või osamaksete mehhanismil, kuuluvad uue direktiivi kohaldamisalasse ning peavad vastama krediidiandjatele kehtestatud nõuetele, sealhulgas krediidivõimelisuse hindamise, teavitamiskohustuste ja järelevalve reeglite osas.

1.4. Tasuta laenude näited Eesti krediiditurul

Eesti turul pakuvad BNPL-laadseid makselahendusi mitmed krediidasutused ja -andjad. Üheks tuntumaks näiteks on ESTO AS (edaspidi ka kui ESTO), mille pakutavad teenused võimaldavad tarbijal tasuta ostu eest kas lühikese maksepikendusega või jagada makse mitmeks osamakseks⁴¹. Sarnaseid lahendusi pakuvad ka krediidasutused, näiteks Inbank AS, mille osamakseteenuseid kasutatakse laialdaselt nii e-kaubanduses kui ka füüsilistes jaemüügikohtades⁴². Selliste teenuste puhul on tegemist krediidilepingutega, mille puhul krediidiriski kannab finantsteenuse pakkuja ning mille sõlmimine toimub sageli täielikult digitaalselt.

BNPL-teenuste puhul on oluline eristada kahte erinevat ärimudelit. Esimesel juhul pakub makse edasilükkamise võimalust kaupmees ise, võimaldades tarbijal tasuta ostu eest hiljem ilma kolmanda isiku osaluseta. Sellised lahendused võivad teatud tingimustel kuuluda direktiivis (EL) 2023/2225 sätestatud erandi alla ning jääda tarbijakrediidi regulatsioonist välja. Teisel juhul pakub makse edasilükkamise teenust eraldiseisev finantsteenuse pakkuja, kes tasub kaupmehele ostusumma koheselt ning nõuab selle hiljem tarbijalt tagasi. Just selline mudel on iseloomulik enamikule BNPL-teenustele, mida pakuvad fintech-ettevõtted, pangad ja krediidiandjad.

⁴¹ ESTO. Poed juba ootavad. Maksa 30 päeva jooksul. - <https://esto.ee/et/maksa-hiljem#pay-later> (12.01.2026); ESTO. Poed juba ootavad. Kolm makset. - <https://esto.ee/et/maksa-hiljem#pay-in-3> (12.01.2026).

⁴² Inbank. Kauplused, kus osta nutikalt. - <https://inbank.ee/maksa-hiljem> (12.01.2026).

ESTO tegutseb Eesti finantsturul krediidiandjana, kes ühtlasi pakub oma klientidele võimalust lükata ostu eest maksetähtpäeva tasuta edasi ehk teisisõnu BNPL-teenust. ESTO-l on e-kaubanduse tasemel partnerlussuhe mitmete Eestis tuntud kaupmeestega nagu näiteks Mobipunkt, Goldtime ja Sportland⁴³. Teenuste loetellu kuulub ESTO-l ka küll teisi krediititooteid, kuid antud töö raames on aktuaalsed just kaks: ESTO 3 ning ESTO maksa hiljem. Kui ESTO 3 puhul jaotatakse ostu eest tasumine kolme võrdsesse osamaksesse kolme järgneva kuu jooksul⁴⁴, siis ESTO maksa hiljem kujutab endast pisut lihtsamat lahendust, kus ostja saab kaupmehelt kauba kätte kohe, kuid tasuma peab selle eest täissumma alles 30 päeva pärast⁴⁵.

ESTO pakutavaid BNPL-lahendusi aitab kvalifitseerida nende kodulehelt leitavad teenusetingimuste dokument. Teenusetingimused jagunevad neljaks osaks, millest osa kohalduvad kõigile ESTO sõlmitud lepingutele, osa vaid järelmaksulepingutele, osa vaid väikelaenulepingutele ning osa vaid krediidiliinilepingutele⁴⁶. Järelmaksulepingutele kohalduva alapeatüki üldsätete 4. punktist leiab lause „Intress kohaldub ainult tasulise lepingu puhul.“⁴⁷ Sellisest täpsustusest on võimalik järeldada asjaolu, et alapeatükis sisalduv kohaldub samuti tasuta lepingutele, millelt intressi ei küsita. Sellest omakorda saab järeldada, et ESTO liigitab juba olemasolevates teenusetingimustes ülaltoodud kaks BNPL-makselahendust samuti järelmaksulepingute alla ning neile kehtivad tingimused on analoogsed muude krediittoodetele kohalduvaga. Kuigi kehtiv regulatsioon seda veel ei nõua, saab kinnitust asjaolu, et ka enne ESTO 3 või ESTO maksa hiljem makselahenduse kasutamist on klient kohustatud ESTO-le kinnitama muu hulgas, et ta on krediidivõimeline isik, kes on tutvunud ESTO teenusetingimuste, hinnakirja ja privaatsuspoliitikaga. Samuti hinnatakse kliendi krediidivõimet, mille raames tuleb kliendil esitada ESTO-le nõudmisel oma 4-12 kuu sissetulekuid tõendava tõendi⁴⁸. Magistritöö autor mõnab siinkohal, et kuivõrd täpne krediidivõimelisuse hindamise süsteem on igal krediidiandjal erinev ning ei ole avalikult kättesaadav informatsioon, on siiski keeruline kindlaks teha, täpselt milliseid ja millises ulatuses teenusetingimustes toodud andmeid kliendi puhul selliste makselahenduste puhul

⁴³ ESTO. E-kaubanduse lahendused ja makseviisid Sinu ettevõttele. - https://esto.eu/ee/kaupmehele?lang=et&_gl=1*18cjj3*_gcl_au*ODQwMjA0NjYyLjE3NzA2NzE3MzU.*_ga*MTkxMjkxNTc4Ni4xNzcxNjcxNzM1*_ga_NDB9TQ3FFR*czE3NzM2NTA2NDkkbzYkZzEkdDE3NzM2NTE4ODYkajYwJGwwJGgyMDg3MDQzMjI3 (12.01.2026).

⁴⁴ ESTO. Poed juba ootavad. Kolm makset. - <https://esto.eu/en/buy-now-pay-later#pay-in-3> (12.01.2026).

⁴⁵ ESTO. Poed juba ootavad. Maksa 30 päeva jooksul. - <https://esto.eu/et/maksa-hiljem#pay-later> (12.01.2026).

⁴⁶ ESTO. Teenusetingimused. I Teenusetingimuste kohaldumine, punkt 1.1.2. - <https://esto-public.s3.eu-west-2.amazonaws.com/docs/et-ee/Teenusetingimused.pdf> (12.01.2026).

⁴⁷ *Ibidem*, XII Järelmaksuleping. Üldsätted, punkt 4.

⁴⁸ *Ibidem*, IV Kliendi kinnitused, punktid 1.1.1, 1.1.3 ja 1.1.5.

kontrollitakse. Küll aga käsitletakse magistritöö 3. peatükis, milliseid andmeid ja millisel moel on vähemalt tulevikus vaja krediitdivõime hindamiseks kontrollida.

Krediidiasutuse Inbank AS-i juurde kuuluval, erandi alusel tegutseval krediidiandjal Inbank Finance AS-il (edaspidi ka kui Inbank) on e-kaubanduse tasemel partnerlussuhted enam kui 6000 kaupmehega, kelle hulka kuuluvad näiteks Bauhof, Tele2 ja K-Rauta⁴⁹. Sarnaselt ESTO-le pakub ka Inbank oma klientidele võimalust tasuda suurema ostu eest osade kaupa või lihtsalt järgmisel kuul, ning seda intressi- ja lisatasudeta. Kui ESTO pakkus kliendile makselahendust kolme järgneva kuu kolme võrdse osamakse näol, siis Inbank on sellisele makselahendusele lähenenud pisut laiemalt – klientidele pakutakse võimalust jaotada ostu maksumus 3-12 võrdseks osamakseks, millest esimene makse tuleb sooritada ostule järgneval kuul ning ülejäänud maksed iga 30 päeva järel⁵⁰.

Kummalegi eeltoodud makseviisile on Inbank kehtestanud eraldi tingimuste dokumendid, kusjuures mõlemas on välja toodud, et Inbank pakub kliendile neid makseviise tasuta. Muu hulgas on tutvustatud dokumentides makseviiside toimimist, tasumist, maksetega hilinemise tagajärgi ning kauba tagastuspoliitikat⁵¹. Krediitdivõimelisuse hindamise juures on aga kirjas vaid lause, et tehakse päringud avalikesse registritesse ning vajadusel kontrollitakse ka teisi avalikult kättesaadavaid allikaid⁵². Mis dokumente kliendilt täpsemalt soovitakse ja millises ulatuses dokumentides sisalduvaid andmeid krediitdivõimelisuse hindamise juures täpsemalt kontrollitakse pole paraku avalikult kättesaadavatest tingimuste dokumentidest võimalik välja lugeda. Siinkohal tuleb siiski toonitada taaskord asjaolu, et kuivõrd tasuta makseviiside pakkumine ei ole veel teiste krediittoodetega samaväärselt reguleeritud, siis ei saa ka ette heita potentsiaalset pealiskaudsust kontrolli läbiviimisel.

Makseviisi „maksa järgmisel kuul“ on Inbanki kodulehel iseloomustatud kui makselahendust, kus tingimusel, et klient maksab ostu eest 30 päeva jooksul, ei lisandu intressi ega muid tasusid⁵³. Sellist lahendust saab mõista kui võimalust esialgsele tasuta laenule, mis võib ümber kujuneda siiski juba tavapäraseks järelmaksulepinguks. Toodud seisukohta kinnitab ka Inbanki makseviiside üldtingimuste dokument, kust on leitav punkt, mille kohaselt pakutakse kliendile võimalust esialgset makseviisi muuta, juhul kui klient soovib jagada oma kulusid pikemale

⁴⁹ Inbank. Ära oota. Müü nutikamalt juba täna. - <https://inbank.ee/kaupmehele/maksa-hiljem> (12.01.2026).

⁵⁰ Inbank. Maksa osades, lisatasudeta. - <https://inbank.ee/maksa-hiljem> (12.01.2026).

⁵¹ Inbank. Inbank „jaga osadeks“ makseviisi tingimused. - https://inbank.ee/documents/inbank/ee/et/pdf/split_into_parts_conditions_5.pdf (12.06.2026).

⁵² *Ibidem*, Kes saavad Inbank „jaga osadeks“ makseviisi kasutada.

⁵³ Inbank. Maksa järgmisel kuul, lisatasudeta. - <https://inbank.ee/maksa-hiljem> (12.01.2026).

perioodile. Sealjuures on ka välja toodud, et valik uueks makseviisiks on piiratud Inbanki poolt pakutavate nii tasuta kui tasuliste toodete ja teenustega⁵⁴. Töö autor näeb siin aga võimalikku probleemkohta, kuivõrd sellisel juhul võib tekkida olukord, kus algselt tasuta välja antud laen, millele ei kohaldu täna tavapärastele krediitoodetele kohalduvad regulatsioonid, muu hulgas krediitdivõimelisuse hindamise aspektis, muudetakse ümber krediidiks, millega käib kaasas intress ja võimalikud muud tasud. Selline juhus tingiks aga olukorra, kus nõuetelevastav kontroll tuleks läbi viia juba enne tasuta makseviisi sõlmimist, kuivõrd sellisel juhul ei oleks tegemist uue krediitdilepingu sõlmimisega, vaid olemasoleva refinantseerimisega. Siingi jääb aga võimaliku probleemkoha kaalukus küsimärgiga, kuivõrd mitte ainult Inbanki, vaid ka kõikide teiste krediidiandjate statistika selles osas, kui palju on eelkirjeldatud stsenaariume reaalselt esinenud ning kui suurel osakaalul klientidel tekivad makseraskused, ei ole avalikult kättesaadav info.

Delfi Ärilehes avaldatud intervjuus leiab Inbanki Balti ärisuuna juht Margus Kastein, et BNPL-lahendused ei ole suunatud maksejõuetutele tarbijatele, vaid pigem neile, kes eelistavad ostude ajatamist ilma intressita⁵⁵. Sellest võib järeldada, et ka selliste makselahenduste puhul viiakse praktikas läbi vähemalt teatav krediitdivõimelisuse hindamine, kuigi see ei pruugi vastata tarbijakrediitdilepingutele kehtestatud nõuetele. Samas märgib Kastein, et direktiivi (EL) 2023/2225 mõju ei pruugi olla ühtlane kõigis sektorites, olles tema hinnangul märkimisväärses eeskätt telekommunikatsioonivaldkonnas⁵⁶.

Eestis tegutseb laiemale avalikkusele tuntud kolm suuremat telekomiettevõtet, kelleks on Telia Eesti AS, Tele2 Eesti AS ning Elisa Eesti AS (edaspidi ka kui Elisa). Kõigil kolmel on kodulehelt ka leitav võimalus osta tooteid BNPL-makselahenduse toel, kusjuures on neil sellise makselahenduse pakkumine lahendatud kõigil eri moodi. Kui Telia Eesti AS omab alates 22.02.2016 Finantsinspeksiooni väljastatud krediidiandja tegevusluba⁵⁷, siis Tele2 Eesti krediidiandja tegevusluba on 02.09.2024 lõpetatud⁵⁸ ning nagu töös varasemalt ka välja

⁵⁴ Inbank. Inbank "maksa järgmisel kuul" makseviisi tingimused. Muudad meelt, muudad Inbanki makseviisi. - https://inbank.ee/documents/inbank/ee/et/pdf/general_payment_conditions_3.pdf (12.01.2026).

⁵⁵ Delfi Ärileht. Pangajuht Margus Kastein: Eestist hakkab saama vanade autode romula". 09.01.2026. Arvutivõrgus: <https://arileht.delfi.ee/artikkel/120428096/pangajuht-margus-kastein-eestist-hakkab-saama-vanade-autode-romula> (04.02.2026).

⁵⁶ *Ibidem*.

⁵⁷ Finantsinspeksioon. Krediitivaldkonna turuosalisel. Telia Eesti AS. - <https://www.fi.ee/et/pangandus-ja-krediit/krediidiandjad/eesti-krediidiandjad/telia-eesti> (28.02.2026).

⁵⁸ Finantsinspeksioon. Krediitivaldkonna turuosalisel. Tele2 Eesti Aktsiaselts. - <https://www.fi.ee/et/pangandus-ja-krediit/krediidiandjad/eesti-krediidiandjad/tele2-eesti-aktsiaselts-tegevusluba-kehtetuks-tunnistatud-02092024-otsusega-nr-41-1115> (28.02.2026).

toodud, pakub BNPL-lahendust neile Inbank Finance AS⁵⁹. Elisa Eesti AS aga ei oma töö kirjutamise ajal Finantsinspektsiooni krediidiandja tegevusluba ning nende kodulehelt ei ole ka võimalik leida infot selle kohta, et osadena maksmise lahendust pakuks neile keegi tegevusluba omav krediidiandja kolmanda osapoolena. Sellest saab teha järelduse, et Elisa näol on tegemist nii-öelda kaupmehekrediiti pakkuva ettevõttega, sest e-poest on siiski võimalik osta seadmeid ilma tähtajalise kohustuseta 0%-lise intressimäära ja lisatasudeta järelmaksuga.

Selgitamaks välja, kuidas ja millistel tingimustel Elisa pakutav makseviis toimib, proovib töö autor sooritada ostu Elisa e-poest. Valides välja toote, tekib kliendile valik osta seade kohe välja või teise variandina, registreerida end Elisa kliendiks ning tasuda seadme eest 3-36 kuu jooksul võrdsetes osamaksetes, sealjuures intressi- ning muude lisakuludeta. Pärast Elisa iseteenindusse sisse logimist selgub, et maksimaalne krediidilimiit on 3500€, mis võimaldab osta e-poest suuremas enamuses tooteid. Selleks, et aru saada, kuidas kliendile aga krediidilimiit kujuneb, on Elisa kehtestanud dokumendi „Elisa krediidipõhimõtted“. Elisa seadmete krediidilimiit on välja töötatud isikupõhiselt krediidiprofiili alusel, mis kujuneb välja kliendi maksekäitumisest eelmiste perioodide jooksul. Sealjuures võetakse arvesse ka Krediidiinfo hinnangut.⁶⁰ Eelneva põhjal kujunevad välja eri krediidiprofiilid, millest igaühele vastab eri krediidilimiit.

Krediidiprofiil	Krediidilimiit
Väga hea	3500€
Uus klient	900€
Hea	2500€
Keskmine	1500€
Nõrk	250€
Halb	Ei
Võlglane	Ei

Tabel 1.⁶¹ Elisa krediidilimiidid vastavalt krediidiprofiilile

Nagu tabelist nähtub, on Elisa kliendi krediidilimiidid varieeruvad krediidiprofiilist tulenevalt. Maksimaalses määras krediidilimiiti on võimalik saada vaid kliendil staatusega väga hea, mis

⁵⁹ Tele2. Inbanki makseviis eraklientidele – Osta kohe, maksa hiljem. - <https://tele2.ee/abi/teenused/seadmete-muuk-jarelmaks-taisteenusliising/inabanki-makseviis-eraklientidele-osta-kohe-maksa-hiljem> (28.02.2026).

⁶⁰ Elisa. Elisa krediidipõhimõtted, 3. Elisa seadmete krediidilimiit. - <https://www.elisa.ee/et/elisast/teenuste-tingimused-ja-hinnakiri/erakliendi-tingimused/elisa-krediidipohimotted> (03.03.2026).

⁶¹ Tabeli allikas: Elisa krediidipõhimõtted, 3. Elisa seadmete krediidilimiit.

tähendab, et tegemist peab olema pikaajalise Elisa kliendiga (kliendiajalugu üle ühe aasta), kes on korrektselt tasunud Elisale arveid üle 6 kuu. Hea ning keskmise staatuse saab Elisa olemasolev klient, kellel on kliendiajalugu üle 6 kuu, ning kellel on esinenud Elisale arvete tasumisel vastavalt lühiajalised (staatuse hea) või pikaajalised (staatuse keskmine) hiline mised. Märkimisväärselt väiksem on krediidi limiit uuel kliendil, kelle hulka arvestatakse ka kliendid kliendiajaloo alla kuue kuu. Nende puhul ei oma ka tähtsust E-krediidiinfo andmete kohaselt maksehäirete puudumine. Uuest kliendist madalama krediidi limiidi saab vaid nõrga staatusega klient, kelle puhul on tegemist uue või olemasoleva kliendiga, kelle krediidi reiting E-krediidiinfo andmete kohaselt on nõrk, kuid kellel puuduvad kehtivad maksehäired; või klient kelle vanus jääb vahemikku 18-21 eluaastat või üle 75 eluaasta. Kehtivate maksehäiretega klientidele ning Elisa võlglastele krediidi limiiti ei eraldata.⁶² Eeltoodu põhjal saab teha järelduse, et Elisa krediidi profiili kujunemisel on suurem kaal just maksekäitumisel Elisa kliendiajaloo kui näiteks E-krediidiinfo krediidi reitingul. Ühtlasi ei nähtu krediidi põhimõtete dokumendist, et krediidi profiili kujundamisel küsitaks kliendilt näiteks pangakonto väljavõtteid või tehtaks päringuid muudesse avalikesse registritesse nagu Maksu- ja Tolliametisse või Pensioniregistrisse – mida teevad krediidi andjad üldjuhul krediidi võimelisuse hindamise protsessis.

Elisa puhul on tegemist ettevõttega, kelle puhul on võimalik magistritöö autoril prognoosida, mis on tegevuse jätkamise võimalikud valikud pärast uue tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmist siseriiklikkusse õigusesse. Esiteks on võimalik sõlmida partnerlussuhe mõne krediidi andja tegevusluba omava ettevõttega. Selline võimalus näib kõige väiksema vaevaga, kuivõrd vastutuse kliendi maksevõimelisuse kontrolli eest võtab endale krediidi andja. Elisa saaks kaupmehena ostu eest tasu kohe kätte – vaja oleks tasuda vaid kokkuleppeline teenustasu krediidi andjale. Teine variant on senisel kujul BNPL-lahenduse pakkumine lõpetada ning viia oma tegevus vastavaks uues direktiivis sätestatud erandile⁶³, mille täpsemad tingimused on kirjeldatud alapeatükis 1.2. Selle variandi puhul aga kitseneksid kliendile pakutavad maksevõimalused oluliselt, kuivõrd praeguse 3-36 kuu pikkuse valiku asemel tuleks piirduda kuni 50-päevase maksetähtajaga. Kolmandaks on võimalik esitada Finantsinspeksioonile taotlus krediidi andja tegevusloa saamiseks. See variant oleks tõenäoliselt nii ajaliselt kui ka rahaliselt küll kõige ressursikulukam.

⁶² Elisa. Elisa krediidi põhimõtted, 4. Elisa profiilianalüüsi loogika. - <https://www.elisa.ee/et/elisast/teenuste-tingimused-ja-hinnakiri/erakliendi-tingimused/elisa-krediidipohimotted> (03.03.2026).

⁶³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, artikkel 2 lõige 2 punkt h.

1.5. Turujärelevalve laienemine tasuta laenude pakkujatele

1.5.1. Krediidiandja tegevusluba

Krediidiandja olemuse defineerib KAVS § 5 lõige 1, mille kohaselt on krediidiandjaks ettevõtja, kelle majandus- või kutsetegevuseks on tarbijale krediidi andmine. Krediidi andmine omakorda kujutab endast VÕS § 401 lõigetes 1 ja 2 nimetatud krediidi andmist, tasulist maksetähtpäeva edasilükkamist, liisingut või muu abi finantseerimisel, sealhulgas krediidilepingute sõlmimist ja selleks vajalike toimingute tegemist ettevõtja nimel ja arvel (KAVS § 3). Tulenevalt KAVS § 10 lõigetest 1 ja 6 peab krediidiandjana tegutsemiseks olema tegevusluba, mille annab ja tunnistab kehtetuks Finantsinspeksioon.

Nagu tuleneb hetkel kehtivast krediidi andmise definitsioonistki, kujutab krediidi andmine endast tasulist maksetähtpäeva edasilükkamist, mistõttu tasuta makseviiside pakkumine krediidi andmise alla ei kuulu ja seega ka tegevusluba ei vaja. Uus tarbijakrediididirektiiv laiendab tarbijakrediidi regulatsiooni kohaldamisala ning seeläbi suureneb ka nende ettevõtjate ring, kelle tegevus võib kvalifitseeruda krediidi andmiseks, milleks on vajalik taotleda tegevusluba.

Tegevusloa taotlemisel esitab juriidilise isiku juhatuse liige Finantsinspeksioonile taotluse, mis peab sisaldama kirjalikku avaldust ning dokumente, mille täielik loetelu on leitav KAVS § 12 lõikest 1, kuid mille hulka kuuluvad näiteks KAVS-i nõuetele vastav äriplaan, tegevuskava, kus eelkõige kirjeldatakse kavandatavaid teenuseid ning andmed, mis kinnitavad krediidiandja juhtide ja töötajate piisavaid teadmisi, oskusi ja kogemusi (KAVS § 12 lõike 1 punktid 2, 6 ja 16). Lisaks eelnevale tuleb taotlejal koostada põhjalikud krediidiandja ning tema juhtide ja töötajate tegevust reguleerivad sise-eeskirjad, mis tagavad krediidiandja tegevust reguleerivate õigusaktide ja tema juhtorganite otsuste täitmise. Nimetatud sise-eeskirjades tuleb muu hulgas kindlaks määrata näiteks tarbijale lepingueelse teabe ja hoiatuste edastamise kord, krediidi kulukuse määra arvestamise alused, tarbija kaebuste lahendamise kord ning huvide konflikti maandamise ja vältimise kord (KAVS § 44 lõige 1 ja lõike 3 punktid 6, 7, 12 ja 14).

Kui taotlejal on kõik eelmises lõigus toodud dokumendid nõuetekohaselt koostatud, tuleb esitada taotlusportaali kaudu Finantsinspeksioonile tegevusloa taotlus ning tasuda ka menetlustasu summas 1000€⁶⁴. Seejärel tuleb Finantsinspeksioonil nelja kuu jooksul, arvates

⁶⁴ Finantsinspeksioon. Krediidiandja tegevusluba. - <https://www.fi.ee/et/pangandus-ja-krediit/krediidivaldkonna-tegevuslubade-taotlemine/krediidiandja-tegevusluba> (18.03.2026).

kõigi vajalike nõuetekohaste andmete ja dokumentide saamisest, teha tegevusloa andmise või tegevusloa andmisest keeldumise otsus. Maksimalne aeg loa otsuse tegemiseks tegevusloa taotluse saamisest arvates on KAVS § 15 lõike 2 järgi 6 kuud. Finantsinspeksioonil on ühtlasi õigus jätta tegevusloa taotlus läbi vaatamata, kui taotlus on esitatud oluliste puudustega või kui taotleja ei ole määratud tähtjaks puudusi kõrvaldanud (KAVS § 14 lõike 2 punktid 1 ja 2).

Olles saanud Finantsinspeksioonilt tegevusloa ja sellega koos õiguse krediiditurul tegutsemiseks on taotlejast saanud finantsjärelevalve subjekt (krediidiandja), kellel tuleb alluda samasugustele järelevalvereeeglitele nagu kõigil teistel subjektidel. Finantsinspeksioonil on KAVS § 86 lõike 1 alusel õigus muu hulgas nõuda krediidiandjalt järelevalve teostamiseks tasuta teavet, dokumente ja selgitusi järelevalve teostamisel tähtsust omavate asjaolude kohta või kui ilmneb kahtlus, et krediidiandja on rikkunud enda KAVS-ist tulenevaid kohustusi, on Finantsinspeksioonil õigus teostada krediidiandjas kohapealne kontroll vastavalt KAVS § 87 lõikele 1 ja lõike 2 punktile 2.

1.5.2. Tegevusloata tegutsemise tagajärjed

Krediidiandja on KAVS § 5 lõike 1 järgi ettevõtja, kelle majandus- või kutsetegevuseks on tarbijale krediidi andmine ehk VÕS § 401 lõigetes 1 ja 2 nimetatud krediidi andmine, tasuline maksetähtpäeva edasilükkamine, liising või muu abi finantseerimisel (KAVS § 3). Nagu eelmises alapeatükis kirjeldatud, on krediidiandjal sellise tegevuse puhul vaja tegevusloa. Tuleb aga siiski ette juhtumeid, kus ühel või teisel põhjusel tegutseb turul ettevõtteid või ka eraisikuid, kellel vastavaks tegevuseks luba olemas ei ole. Kuivõrd finantsteenuse pakkumine tegevusloata kvalifitseerub kuriteoks, sätestab selliseks puhuks sanktsiooni karistusseadustik (edaspidi KarS⁶⁵), mille § 372 lõige 2 punkt 3 näeb ette, et tegevusloata majandustegevuse eest finantsteenusega seotud tegevusalal, karistatakse rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistusega. Analoogselt kehtib juriidilistele isikutele sama olukorra eest rahaline karistus (KarS § 372 lg 4).

Ühtlasi ei pea krediidiandja puhul olema tegemist vaid juriidilise isikuga, hoolimata sellest, et praktikas on see valdavalt levinum vorm sellise tegevuse jaoks. Leidub aga mitmeid gruppe sotsiaalmeedia võrgustikes, näiteks Facebookis, kus inimesed eraisikuna pakuvad laiemale üldsusele erinevaid rahasummasid välja laenamiseks. Mis sellele järgneb, jääb juba

⁶⁵ Karistusseadustik. – RT I, 22.12.2025, 2.

grupisiseseks saladuseks, aga võib vaid eeldada, et sealne krediidiandmise protsess ei järgi seaduses selleks ette nähtud viise. Selleks aga, et teha kindlaks, kas ka füüsiline isik tegutseb laenu andes oma majandus- või kutsetegevuses, tuleb kogumis hinnata selliseid kriteeriume nagu laenu andmise püsivus ja maht ning laenu tasulisus. Samuti tuleb hinnata laenulepingute põhitingimusi, laenuandja ja laenusaaaja vahelisi suhteid ning lepingute sõlmimise asjaolusid. Majandus- ja kutsetegevusele võib viidata näiteks see, kui laenu on antud pikema perioodi jooksul mitmetele isikutele, samuti see, kui füüsiline isik, kes laenu annab, on teatud piirkonnas teadaolev isik, kellelt on vajadusel võimalik tasu eest laenu saada.⁶⁶ Viimane seisukoht sobiks hästi ka iseloomustamiseks Facebooki gruppide laenuandjaid kui teatud piirkonnas teadaolevaid isikuid, kes laenu pakuvad. Ühtlasi ei välista majandus- või kutsetegevuses tegutsevaks laenuandjaks olemist see, kui laenuandja ei ole oma laenutulusid deklareerinud ega ole registreeritud füüsilisest isikust ettevõtjana⁶⁷.

Teisalt on oluline määratleda, milline on seos krediidilepingu definitsioonist tuleneva krediidisumma kasutamise eest makstava tasu ning majandus- ja kutsetegevuses teenitava tulu vahel. Sellist määratlust on analüüsitud Riigikohtus, kus tuli hinnata, kas krediidileping, mille on sõlminud äriühing, kes ei tegutse krediidi- ega finantseerimisasutusena ega saa lepingust otsest majanduslikku tulu, kvalifitseerub siiski tarbijakrediidilepinguna, ning kas sellele kohalduvad tarbijakrediidilepingule omased nõuded. Riigikohus leidis, et lepingu sõlmimine majandus- või kutsetegevuses ei eelda seda, et see leping oleks suunatud vahetult tulu teenimisele. Näiteks võib majandus- või kutsetegevuses olla sõlmitud ka leping, millega laenuandja nõustub pikendama maksegraafikut või loobub võlgnikult osa sissenõutavaks muutunud raha nõudmisest.⁶⁸ Ühtlasi leiti, et olukord, kus laenu andva äriühingu tegevusena on äriregistris kirjeldatud mingit muud tegevus kui krediidi andmist, ei välista see sellise äriühingu kvalifitseerumist krediidiandjaks VÕS § 401 lg 1 mõistes⁶⁹. Sellest võib seega teha järelduse, et kui majandus- või kutsetegevuses tegutsev isik annab füüsilisele isikule krediiti, tuleb eeldada tarbijakrediidilepingu olemasolu ning vastupidise olukorra tõendamiskoormis lasub juba krediidiandjal⁷⁰. Ühtlasi võib teha eelnevast järelduse, et krediidilepingu definitsioonist tulenev krediidisumma kasutamise eest makstav tasu ei pea tähendama krediidiandjale vahetu tulu teenimist.

⁶⁶ RKTKo 30.09.2014, 3-2-1-66-14, punkt 16.

⁶⁷ *Ibidem*.

⁶⁸ RKTKo 03.07.2024, 2-22-11970, punkt 12.

⁶⁹ *Ibidem*, punkt 14.

⁷⁰ RKTKm 24.11.2023, 2-21-13098/50, punkt 12.

2. REKLAAM JA LEPINGUEELSELT ESITATAV TEAVE

2.1. Nõuded finantsteenuste reklaamile

Reklaam on reklaamiseaduse (RekS⁷¹) § 2 lõike 1 punkti 3 järgi teave, mis on avalikustatud mis tahes üldtajutaval kujul, tasu eest või tasuta, teenuse ostmise või kauba müügi suurendamise, ürituse edendamise või isiku käitumise avalikes huvides suunamise eesmärgil. Uue tarbijakrediidi direktiivi teises peatükis sätestatakse nõuded teabele, mis tuleb krediidiandjal krediidilepingu sõlmimisele eelnevalt krediidisajaajale esitada. Peatüki esimesed kaks artiklit kohalduvad eraldi krediidilepingute reklaamile ja turundusele ning krediidilepingute reklaamis sisalduvale standardteabele.⁷² Eelnimetatud sätetes esitatud nõuded on kohalduvad kõikidele krediidilepingutele ning eritingimusi magistritöö teemaks olevatele tasuta laenudele ning mikrolaenudele ei nähtu.

Direktiivi artiklis 7 kajastub nõue, et krediidilepinguid käsitlevad reklaam- ja turundusteadet oleksid õiglased ja selged ega oleks eksitavad. Lisaks keelatakse artikli teises lauses reklaam- ja turundusteadete sõnastus, mis võib tarbijates tekitada põhjendamatuid ootusi seoses krediidi kättesaadavuse või kulukusega või tarbija poolt makstava kogusummaga. Esimese lause sisu on antud edasi juba täna kehtiva reklaamiseaduse teises peatükis, mis räägib reklaamile kohalduvatest üldnõuetest. Vastavalt RekS § 3 lõikele 1 peab reklaam olema tavalise tähelepanu korral selgelt eristatav muust teabest ning selle sisu peab tagama arusaamise, et tegemist on reklaamiga. Lisaks on reklaamiseaduse 4. peatükis sisalduvas finantsteenuste reklaamile kohalduvas paragrahvis sätestatud, et taoline reklaam ei tohi jätta muljet nagu oleks tarbijakrediidi võtmine riskivaba ja lihtne võimalus finantsprobleemide lahendamiseks, ega kallutada tarbijaid läbimõtlematule laenuvõtmisele (RekS § 29 lg 7). Seega saab eelnevast teha järelduse, et vähemalt uue tarbijakrediidi direktiivi artiklis 7 sisalduv on Eesti õiguses reguleeritud ning selles osas magistritöö autori hinnangul täiendavaid muutusi siseriiklikkusse õigusesse vaja teha ei ole.

Rohkem süvitsi reklaamis sisalduva teabe kohta minev artikkel 8 dubleerib osaliselt juba varasema tarbijakrediididirektiivi artiklit 4, kuid uues direktiivis on lisaks olemasolevale siiski sätestatud mõningad aspektid veel täpsemalt. Näiteks sisaldub uues direktiivis sõnaselge keeld

⁷¹ Reklaamiseadus. – RT I, 06.03.2026, 8.

⁷² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, artiklid 7 ja 8.

reklaamida krediitooteid nii nagu nad parandaksid tarbijate rahalist seisu või tõstaksid tarbija elatustaset⁷³. Liikmesriikidele on ühtlasi jäetud kaalutlusõigus kehtestada keeld lisaks ka näiteks reklaamidele, milles rõhutatakse krediidi saamise lihtsust või kiirust⁷⁴. Uus nõue, mida pole kajastatud ei vanas direktiivis ega ka siseriiklikus õiguses on sätestatud direktiivi artikli 8 lõikes 1, mille kohaselt peab krediidilepinguid käsitlev reklaam sisaldama selget hoiatust, et teavitada tarbijaid sellest, et laenuvõtmine maksab raha, kasutades sealjuures sõnastust „Hoiatus! Laenuvõtmine maksab raha.“ või mõnda muud samaväärset sõnastust. Täna kehtivas reklaamiseaduses on küll olemas nõue, et finantsteenuste reklaam peab sisaldama üleskutset tutvuda finantsteenuste tingimustega (RekS § 29 lõige 2), kuid puudub sõnaselge kohustus selle kohta, et muu hulgas tuleb välja tuua hoiatus sellisel kujul nagu see uues direktiivis on kirja pandud. RekS § 33 lõike 2 järgi on reklaami üldnõudeid rikkuva reklaami tellimise, teostamise või avalikustamise eest on juriidilisele isikule ette nähtud rahatrahv kuni 400 000 eurot. Samasugune võimalik trahvimäär on ette nähtud finantsteenuse reklaami keeldu eirava või reklaami piirangut või nõuet rikkuva reklaami tellimise, teostamise või avalikustamise eest (vastavalt RekS § 34 lõige 2 ja RekS § 35 lõige 2).

2.2. Turuosaliste analüüs reklaaminõuete kooskõla osas

Bondora AS (edaspidi ka kui Bondora) on Eestis tegutsev krediidiandja, kes muu hulgas pakub tarbijatele alla 200-eurost laenutoodet⁷⁵. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA) tegi 27.05.2022 Bondorale ettekirjutuse nelja tarbijakrediidi reklaami osas, millest kõikides tuvastas TTJA rikkumise RekS § 29 lõigetega 2, 3 ning 3¹. Kõik neli reklaami olid nimetatud kuupäeva seisuga avalikustatud erinevatel internetilehtedel, mis ei olnud kaebaja majandus- või kutsetegevuse kohaks.⁷⁶ RekS § 2 lõike 2 punkti 1 järgi ei käsitata reklaamina teavet, mida antakse kauba, teenuse või selle müügingimuste kohta majandus- või kutsetegevuse kohas, kus müüakse kaupa või osutatakse teenust. Kaks nimetatud reklaami olid avaldatud Facebookis ning kaks reklaami Google Ads platvormi kaudu. Rikkumisena tuvastati reklaamis sisaldunud laused nagu „5 aastaks, kuni 6500 eurot“, „Bondora väikelaenu vastavalt otstarbele. Loe lähemalt, kuidas Bondora erineb teistest laenupakkujatest. Privaatne andmetöötlus“ ja „Bondora on 14 aastat turul tegutsenud usaldusväärne laenupakkuja“. RekS seab aga kindlad tingimused reklaamile, millega teavitatakse valmisolekust anda tarbijakrediiti. Vastavalt RekS

⁷³ *Ibidem*, artikkel 8 lõige 7.

⁷⁴ *Ibidem*, artikkel 8 lõige 8.

⁷⁵ Bondora. Väikelaen igaks vajaduseks. - <https://www.bondora.ee/vaikelaen/> (21.03.2026).

⁷⁶ TlnRnKo 16.01.2026, 3-22-1799/25, punkt 1 (sh p-d 1.1-1.4).

§ 29 lõikele 3 on selles lubatud esitada üksnes RekS § 29 lõikes 2 (varasemalt mainitud finantsteenuse tingimustega tutvumise üleskutse) ning lõigetes 3¹-3⁵ sätestatud teavet, krediidiandja nime ja tegevusloa numbrit ning tegevuskoha kontaktandmeid. RekS § 29 lõigetes 3¹-3⁵ sätestatu hõlmab endast teavet kokkuvõtvalt kõige olulisemast, mis tuleb esitada tüüpilise näite kujul, mille eesmärk ongi ühemõtteliselt näitlikustada, millised rahalised kohustused tarbijale laenu võtmisega kaasnevad ehk teisisõnu anda selge teave laenuna tarbija kasutusse antava summa ja tegelikult tagasimaksmisele kuuluva summa erinevuse kohta⁷⁷. Seega on Bondora kaasuse puhul näidetena toodud reklaamlaused üleliigne informatsioon, mille olemasolu tarbijakrediidi reklaamis ei ole RekS-i järgi lubatud.

Teine põhimõtteline vaidlus kõnealuses kohtuasjas seisnes selles, kas Google Ads platvormi vahendusel otsingutulemuste järjestuse kuvamine on käsitatav reklaamina ja kas seal kuvatav teave peab vastama RekS-i nõuetele.⁷⁸ Direktiivis on sätestatud uus olukord, kuidas teenusepakkuja peaks käituma juhul, kui standardteabe edastamiseks kasutatav elektrooniline andmekandja ei võimalda kõnealust teavet selgelt eristaval ja selgel viisil visuaalselt esitada.⁷⁹ Google Ads platvormil on võimalik ettevõtjal tasulise järjestusteenuse tellimisel mõjutada 90 tähemärgi piires seda, milline lisateave otsingutulemuses kuvatakse, mistõttu leidis kohus, et sõltumata olulisel määral sellest, millisel kujul on teave avaldatud teenusepakkuja veebilehel, reastatakse teatava otsingusõna järgi otsides otsingutulemused nii, et link veebilehele asub teistest eespool ehk on teabe otsijale kindlustatult paremini nähtav kui viited teistele veebilehtedele, mille omanikud sellist teenust ei kasuta. Seega teeb reklaami tellija Google Ads teenuse kasutamisega aktiivse ja eesmärgistatud toiminguga teabe avalikustamiseks enda teenuse osutamise suurendamise eesmärgil.⁸⁰ Samuti ei leidnud kohus, et Google Ads teenuse kasutamisel eelisreastatud otsingutulemuse puhul piisaks sellest, kui RekS § 29 nõuetele vastav teave on kättesaadav otsingutulemuses näidatud lingi alt avaneval veebilehel, sest Google'i otsingutulemusi esitav leheülg ei ole samastatav otsingutulemustes viidatud veebilehtedega, vaid tegemist on erineva keskkonnaga. Tarbija lingile vajutamine ei ole garanteeritud, mistõttu tema tajutav teave teenuse kohta võibki piirduda pelgalt Google'i otsingulehel kuvatavaga. Eelnevale tuginedes leidis kohus, et selline teave peab vastama ka RekS nõuetele.⁸¹

⁷⁷ TlnRnKo 16.01.2026, 3-22-1799/25, punkt 11.

⁷⁸ *Ibidem*, punkt 5.1.

⁷⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, artikkel 8 lõige 6.

⁸⁰ TlnRnKo 16.01.2026, 3-22-1799/25, punkt 17.

⁸¹ *Ibidem*, punkt 19.

Magistritöö autori hinnangul muudetakse uue direktiiviga standardteabena esitatavat teenusepakkuja jaoks selgemaks. Praegu kehtiva siseriikliku õiguse kohaselt tuleb tarbijakrediidi reklaamis esitada tüüpilise näite kujul kogu RekS § 29 lõikes 3¹ sisalduv informatsioon. Uue direktiivi kohaselt võib juhul, kui standardteabe edastamiseks kasutatakse elektrooniline andmekandja ei võimalda kõnealust teavet selgelt eristaval ja selgel viisil visuaalselt esitada, tagada juurdepääsu kindlale osale teabest klõpsamise, kerimise või üle libistamise teel.⁸² Selle kindla osa teabest moodustavad konkreetsete kaupade või teenuste eest tasumiseks tasumise edasilükkamise vormis võetud krediidi puhul netohind ja ettemaksu summa ning asjakohasel juhul tarbija makstav kogusumma ja osamaksete summa⁸³. Siiski toonitatakse direktiivi põhjenduses teenusepakkuja kohustust esitada tarbijale kogu standardteave, mida peab krediidilepinguid käsitleb reklaam hõlmama, isegi juhul, kui klõpsatakse, keritakse või libistatakse üle, enne krediidipakkumistele juurdepääsu saamist. Töö autor asub eelnevale tuginedes seisukohale, et sellega on üritatud hoida kõrgel tarbijakaitse efektiivset taset ning samaaegselt vähendatud mõnevõrra teenusepakkuja regulatiivset koormust, kuivõrd esitatava teabe nõuetele mugandusi ei tehta, kuid kohendatakse nende esitamise viisi vastavalt digitaalse ajastuga kaasaskäivatele eripäradele.

Teise näitena valitud ka töö esimeses peatükis analüüsitud ESTO AS ilmestab hästi, kust jookseb praegu kehtiva õiguse puhul piir pelgalt finantsteenuse ja teisalt tarbijakrediidi reklaami võrdluses. Vastavalt RekS § 29 lõikele 2 peab finantsteenuse reklaam sisaldama üleskutset tutvuda finantsteenuse tingimustega ning vajaduse korral konsulteerida asjatundjaga. Ülejäänud sätted §-s 29 keskenduvad juba spetsiifilisematele laenutoodete, eeskätt tarbijakrediidi reklaamile. Kuivõrd ESTO pakutav intressivaba ja muude tasudeta laen praegu veel aga tarbijakrediidi alla ei kvalifitseeru, on jätnud see neile võrdlemisi laia navigeerimisala reklaamimaastikul. Magistritöö autor on valinud lähemaks vaatluseks ESTO reklaami nende Instagrami kontolt, mis tõstab esile intressivaba ja muude lisatasudeta võimalust soetada juveelipoest Goldsmith ehteid⁸⁴. Nimetatud reklaam on küll praeguste nõuetega kooskõlas, kuivõrd reklaami alumises osas on väikses fondis täidetud RekS § 29 lõikes 2 sätestatud nõue. Kui aga vaadata reklaami uue direktiivi kontekstis, siis sisaldub seal sellist teavet, millest ESTO-l tuleb edaspidi hakata hoiduma. Laused ja märksõnad nagu „Ei mingeid lisatasusid ega kompromisse – ainult ehted, mida sa päriselt tahad“, „0% lisakulu“ ja

⁸² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, artikkel 8 lõige 6.

⁸³ *Ibidem*, artikkel 8 lõike 3 punktid e ja f.

⁸⁴ Instagram. Esto Baltic. - <https://www.instagram.com/p/DTs9YmeCKz2/> (30.03.2026).

„sest luksus võib olla ka mõistlik valik“ liigituvad kõik selliste alla, mille osas TTJA tänase seisuga rikkumisi täheldaks, kuivõrd need ei kuuluks RekS § 29 lõikes 3¹ loetletud standardteabe hulka. Lisaks võib väita, et selliselt üles ehitatud reklaam ei kutsu tarbijat üles kaaluma riske ning langetama läbimõeldud otsust enne finantskohustuse võtmist, mis omakorda ei vasta ka RekS § 29 lõikes 7 sätestatule. Paralleel ESTO kasutatud reklaamlausele „sest luksus võib olla ka mõistlik valik“ joonistub Ühendkuningriigis läbi viidud BNPL uuringus, kus jõuti seisukohale, et BNPL toodete reklaam keskendub inimeses mingi soovunelma tekitamisele elada kõrgema elustandardi järgi. Samuti leiti seal, et põhirõhk oli reklaamis pandud psühholoogilisele mõjutusele läbi argumendi, et paljud teised inimesed on juba ihaldatu saavutanud. Sellised mõjutused muudavad BNPL makselahenduse tarbija jaoks riskivabaks kohustuseks ning kaalutletud otsus, mis peaks eelnema igale finantstehingule, asendub impulsiivse käitumisega.⁸⁵

ESTO näite erinevus eelnevalt kirjeldatud Bondora omaga seisneb aga selles, et erinevalt Bondorast pakub ESTO nii-öelda tasuta laenu, mis tähendab, et kõiki tarbijakrediidi reklaamile kohalduvaid nõudeid ei ole sellise laenutoote puhul võimalik kohaldada. Selleks on direktiivis ette nähtud ka erand, mille kohaselt võivad liikmesriigid krediidilepingute puhul, mille puhul krediiti antakse intressivabalt ja muude tasudeta, otsustada, et ei kohaldata artikli 8 lõike 3 punkte d, e ja f⁸⁶. See tähendaks, et uue direktiivi siseriiklikkusse õigusesse ülevõtmisel tuleb taoliste laenutoodete puhul standardteabena esitada vaid intress koos üksikasjadega kõikide kohaldatavate tasude kohta, mis sisalduvad krediidi kogukulus tarbijale; krediidi kogusumma; krediidi kulukuse aastamäär ning krediidilepingu kestus.⁸⁷ Tulenevalt võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõust ja seletuskirjast on Eesti otsustanud seda õigust ka kasutada. Selleks luuakse reklaamiseaduses §-e 29 uus lõige, millega sätestatakse välistus reklaamis esitatava teabe esitamisele, millele vastavad direktiivi artikli 8 lõike 3 punktid d, e ja f. Sellist teavet ei pea tulevikus ka tarbijakrediidi regulatsiooni laienenud kohaldamisala arvestades intressivaba krediidi reklaamis esitama.⁸⁸

⁸⁵ The Woolard Review - A review of change and innovation in the unsecured credit market. Report to the FCA Board 02.02.2021, lk 47, punktid 4.30 ja 4.31. – <https://www.fca.org.uk/publication/corporate/woolard-review-report.pdf> (20.02.2026).

⁸⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, artikkel 2 lõige 8 punkt b.

⁸⁷ *Ibid*, artikkel 8 lõige 3 punktid a-d.

⁸⁸ Võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus (uue tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmine). Seletuskiri, lk 24. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://eelnou.d.valitsus.ee/main#u24eDAFc> (03.04.2026); võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus (uue tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmine). Eelnõu § 5 punkt 7. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://eelnou.d.valitsus.ee/main#u24eDAFc> (03.04.2026).

Kokkuvõtvalt nähtub nii Bondora kohtuasjast kui ka ESTO reklaaminäitest, et tarbijakrediidi reklaami regulatsioon ei ole praktikas pelgalt formaalne nõuete kogum, vaid selle kohaldamine sõltub suurel määral reklaami tegelikust esitamisviisist ja keskkonnast. Eriti selgelt ilmneb see digitaalses reklaamikeskkonnas, kus tehnilised piirangud ja turunduslikud praktikad loovad olukorra, kus seadusest tulenevate nõuete täitmine muutub keerukaks tulenevalt reklaamiplatvormide erinevatest tehnilistest omadustest, mistõttu on ka vaidlused kerged tekkima. Bondora kaasus kinnitab, et ka lühivormilised otsingureklaamid, sh Google Ads platvormil kuvatav teave, kvalifitseeruvad reklaamina ning peavad vastama RekS-i nõuetele täies ulatuses, sõltumata nende tehnilisest vormist või mahupiirangutest. Samas viitab ESTO näide sellele, et kehtiva õiguse kohaldamisala piirid, eelkõige tasuta krediidilahenduste käsitlemine, võimaldavad kasutada reklaamis oluliselt vabamat ja emotsionaalsemat kommunikatsiooni, mis ei pruugi suunata tarbijat kaaluma krediidiga kaasnevaid riske. Eelnevale tuginedes saab väita, et kehtiv regulatsioon ei ole võimeline kõikide krediiditoodete puhul tagama ühtlast tarbijakaitse taset.

Nimetatud järeldusi toetab ka Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti järelevalvepraktika. TTJA 2024. aasta reklaamituru järelevalve tulemused osutavad, et finantsteenuste reklaamiga seotud rikkumised on jätkuvalt laialt levinud, sealhulgas just digitaalses keskkonnas ning eelkõige Google Ads platvormil avaldatud reklaamide puhul. 171-st vaadatud reklaamist 112 puhul tuvastas TTJA seaduse nõuete rikkumise, mis teeb rikkumise osakaaluks 65,5% kontrollitud reklaamidest.⁸⁹ See kinnitab, et probleem ei seisne üksikutes juhtumites, vaid peegeldab laiemat struktuurset kitsaskohta, kus kehtiva regulatsiooni nõuded ei ole täielikult kohandatud digitaalse reklaamikeskkonna eripäradele.

2.3. Nõuded finantsteenuse lepingueelselt esitatavale teabele

2.3.1. Lepingueelne teave Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehe vormis

VÕS § 403¹ lõike 1 järgi tuleb tarbijale anda võimalus võrrelda erinevaid pakkumisi, et ta saaks kõiki asjaolusid arvesse võttes teha otsuse sõlmida tarbijakrediidileping. Seega ei kujuta lepingueelne teave endast veel pakkumust, vaid info esitamist lepingueelsete läbirääkimiste käigus. Ka kohtupraktikas on leitud, et professionaalsel laenuandjal on VÕS § 14 lõike 2

⁸⁹ Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. Reklaamituru järelevalve 2024. aastal. - <https://ttja.ee/uudised/reklaamituru-jarelevalve-2024-aastal> (22.03.2026).

tähtsuses laenusaja teavitamiskohustus, mille raames peab laenuandja teavitama laenusajat tema laenuvõimelisusega seotud olulistest ja kahtlust äratavatest asjaoludest, laenuga seotud riskidest ja laenulepinguga seonduvatest asjaoludest.⁹⁰ Selleks, et eelnevaid nõudeid täita, on kehtestatud Euroopa tarbijakrediidi teabelehe vorm, milles tuleb kõik sätestatud elemendid konkreetse krediiditoote puhul välja tuua. Kui kehtiv loetelu teabest, mis tuleb krediidiandjal igal juhul esitada on välja toodud VÕS § 403¹ lõikes 1, siis sama paragrahvi lõikes 2 toodud teabe peab krediidiandja esitama üksnes juhul, kui see on asjakohane.⁹¹ Uue direktiiviga on seadusandja aga soovinud veel enam aidata tarbijal erinevatest pakkumistest aru saada ja neid võrrelda. Selleks sätestab direktiiv teabe kindla järjekorra ja paigutuse teabelehe vormil. Teabe põhielemendid, mida direktiivis on ette nähtud ühtekokku 12, alustades krediidiandja (ja asjakohasel juhul krediidivahendaja) nimest ja krediidi kogusummast lõpetades krediidiandja asukoha aadressi ning kontaktandmetega⁹². Sellised põhielemendid peaksid olema kajastatud Euroopa tarbijakrediidi teabelehe vormi esimesel lehel, kusjuures on lisatud ka nõue, et samamoodi peab olema teave kuvatud ka näiteks mobiiltelefoni ekraanilt⁹³, mis arvestades tehnoloogia arengut ning digiajastule omast asjaajamist on võrreldes vana direktiiviga kahtlemata vajalik täiendus. Siiski, kui krediidiandja peaks täheldama, et kõike 12 põhielementi ei ole võimalik ühel lehel piisavalt selgelt ja eristatult esitleda, on loonud direktiiv võimaluse tuua teavet näiteks maksegraafiku, taganemisõiguse ning krediidi ennetähtaegse tagastamise tingimuste kohta teabelehe teisel lehel⁹⁴. Pärast põhielementide loetelu on teabelehe teises osas nõutud veel 17 elemendi olemasolu nagu näiteks krediidi liik, krediidisumma kasutusse võtmise tingimused ning elemendid, mis võivad olla vastava krediiditoote puhul asjakohased⁹⁵.

Selleks, et terve loetelu tarbijale antavast informatsioonist aitaks teenida eesmärki, milleks on tarbija võimekus hinnata, kas pakutav tarbijakrediidileping vastab tema vajadustele ja finantsolukorrale⁹⁶, on magistratöö autori hinnangul oluline, et täidetud oleks kaks aspekti: esiteks, kogu nõutud edasiantav info peab juba regulatsiooni tasandil olema vajadusel kindlalt

⁹⁰ Varul, P. jt. VÕS § 403¹/3.1. – Võlaõigusseadus II. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019.

⁹¹ Varul, P. jt. VÕS § 403¹/3.2. – Võlaõigusseadus II. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019.

⁹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, artikkel 10 lõige 3.

⁹³ *Ibidem*, põhjendus 37.

⁹⁴ *Ibidem*, artikkel 10 lõige 4.

⁹⁵ *Ibidem*, artikkel 10 lõige 5.

⁹⁶ Kalamees, P. jt. Lepinguõigus, lk 294. Tallinn: Juura 2017; Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, põhjendus 45.

kategoriseeritud ning seeläbi tagama teabe õigusselgust, ning teiseks, mõistete sisuline tähendus peab tarbijale olema edasi antud.

Teabelehe teises osas esitatavas teabes peab muu hulgas sisalduma, et tarbijale tuleb teatavaks teha, mis on tema soovitava krediidi liik.⁹⁷ Selline nõue ei ole küll uus ning sisaldub VÕS § 403¹ lõike 1 punktis 2, kuid siiski esineb sellega probleem õigusselguse osas, mida oleks võimalik parandada uue direktiivi siseriiklikkusse õigusesse ülevõtmisel. Võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõus küll sätestatud, et VÕS § 403¹ lõiget 2 täiendatakse punktiga 9, mille kohaselt tuleb teabelehe teises osas esitada teave krediidilepingu liigi kohta, ning mis vastab uue direktiivi artikli 10 lõike 5 punktile a⁹⁸, kuid tähelepanu tasuks pöörata ka asjaolule, et praegu kehtiva siseriikliku õiguse kohaselt ei tehta selget sisulist vahet erinevate tarbijakrediidi vormide vahel ehk nende kõigi ühiseks nimetajaks on tarbijakrediidileping. Erandina selles loetelus esineb eraldi reguleeritud elamukinnisvaraga seotud krediit ning liising, kuid need ei ole magistritöö teemat arvestades asjakohased. Erinevad laenutooted aga, nagu järelmaks, remondilaen, autolaen, väikelaen, krediidiliin ja muu selline, on kõik formaalselt sama kategooria all. Nagu eelpoolgi välja toodud, on uue tarbijakrediidi direktiivi üks peaesmärke just võrreldavus erinevate pakkumiste vahel. Kui aga krediidiaandjad ei saa või ei oska krediidilepingute liike ühtemoodi nimetada, kaob ka võrreldavus. Ühelt poolt ei defineeri VÕS eraldi tarbijakrediidi alamliike, mistõttu ei saa ka krediidiaandja teabelehele kirjutada krediidilepingu liigiks midagi sellist, mis defineeriks sõlmitava krediidilepingu liiki täpsemalt, nagu näiteks „järelmaks“ või „väikelaen“, sest tegemist pole ametlike terminitega. Teisalt aga, kui piirduda teabelehel vaid terminiga „tarbijakrediidileping“, muutub see võrdlemisi üldiseks ning potentsiaalselt ka eksitavaks, sest direktiiv eeldab konkreetset tüübi identifikaatorit, mis vastaks kindla toote reaalsele olemusele⁹⁹. Tulenevalt asjaolust, et kehtiv regulatsioon ei võimalda lepingueelsel teabelehel kasutada konkreetset krediidiliigi määratlust, kaasnevad sellega ka erinevad riskid. Krediidiaandjad võivad krediidiliikide tõlgendamisel põhjustada olukorra, kus nad kas ise loovad laenutoodetele nimetusi, mis paratamatult võib viia ebaühtlase praktikani, mis tingib potentsiaalsed vaidlused ning tarbijas segaduse tekitamise või otsustavad nad liiki üldse mitte nimetada, millega kaasneb paratamatult seaduses sätestatud

⁹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, artikkel 10 lõike 5 punkt a.

⁹⁸ Võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus (uue tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmine). Seletuskiri, lk 24. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://eelnou.d.valitsus.ee/main#LNvgC2Bm> (03.04.2026); võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus (uue tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmine). Eelnõu § 1 punkt 31. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://eelnou.d.valitsus.ee/main#u24cDAFc> (03.04.2026).

⁹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, põhjendus 38.

nõuete rikkumine. Mõlema alternatiivi puhul on tagajärjeks negatiivse riski ühel või teisel moel avaldumine krediidiandja jaoks.

Magistritöö autori hinnangul on aga eelnevalt kirjeldatud riskide avaldumist võimalik vältida läbi kindlate krediidikategooriate kindlaks määramise. Võimalik oleks näiteks kasutada liikide nimetamisel loetelu, mis on sätestatud Rahandusministri 19. detsembri 2015. a määruses nr 50 „Finantsinspeksioonile esitavate krediidiandja või -vahendaja ning välisriigi krediidiandja või -vahendaja filiaali aruannete vormid, koostamise metoodika ja esitamise kord“ lisas 3 „Eestis väljastatud tarbijakrediitide käivete aruanne“ punktis 4.1. Nimetatud loetelus on välja toodud krediidilepingu tüüpide identifikaatorid, näiteks elamukinnisvaraga seotud krediit; sõiduki liising; muu vara liising; vara ost järeelmaksuga ning muu rahaline krediit.¹⁰⁰ Krediidiliikidena oleks mõistlik kehtestada võimalikult detailne nimekiri, mis annab krediidiandjale võimaluse valida tema tootele kõige paremini vastav liik. See aitaks vältida eelpool kirjeldatud negatiivse riski avaldumist krediidiandja jaoks ning samaaegselt oleks tarbijal võimalik paremini aru saada teabelehel sisalduvast ning seeläbi teha efektiivsemat võrdlust erinevate pakkumiste vahel.

2.3.2. Krediidiandja poolt lepingueelsele teabele antavad täiendavad selgitused

Nagu eelmistest alapeatükkidest selgus, on krediidilepingu sõlmimisele eelnevalt võrdlemisi arvukalt teabeelemente, mis tuleb krediidiandjal teabelehel esitada, järgides samaaegselt nõuet, et kogu nõutud teave oleks esitatud selgel viisil. Kuivõrd finantsteenuse kohta käiv teave sisaldab rohkelt erialaspetsiifilisi termineid ning kombineerides sellised terminid nõutud teabeelementide arvukusega, võib tekkida olukord, kus tarbija, kellel ei pruugi olla vastavat erialast haridust, mis aitaks tal neid termineid paremini mõista, ei saa aru kõigest olulisest, mis talle kõnealusel teabelehel esitatakse. Selline olukord oleks aga vastuolus direktiivi üldise põhimõttega, milleks on kõrgetasemeline tarbijakaitse. Samuti võib tarbija vajada täiendavat teavet talle antava lepingueelse teabe, sõlmitava lepingu sisu ja võimalike tagajärgede lepingurikkumiste tagajärgede kohta¹⁰¹. Paratamatult on tekkimas risk, kus tarbija soovib krediiti kiiresti kätte saada ning kirjutab alla lepingule sellega sisuliselt eelnevalt tutvumata. Ka uuringud näitavad, et inimesed, kes tahavad laenu võtta, seda üldjuhul ka teevad, isegi siis,

¹⁰⁰ Rahandusministri 19. Detsembri 2015. A määruse nr 50 „Finantsinspeksioonile esitavate krediidiandja või -vahendaja ning välisriigi krediidiandja või -vahendaja filiaali aruannete vormid, koostamise metoodika ja esitamise kord“, lisa 3.

¹⁰¹ Kalamees, P. jt. Lepinguõigus, lk 294. Tallinn: Juura 2017.

kui lepingueelses teabes kuvatu annab mõista, et tegemist on laenuvõtjale potentsiaalselt üle jõu käiva finantskohustusega, mis tõenäoliselt võiks tekitada talle tulevikus makseraskusi¹⁰². Seetõttu on oluline, et lisaks erinevate teabeelementide sätestamisele direktiivis ja hiljem siseriiklikus õiguses, oleks avatud ka nende sisu. See kujutab endast uut kohustust tasuta laenusid pakkuvatele ettevõtetele ning on oluliseks meeldetuletuseks ettevõtetele, kelle teenuseloetellu kuulub mikrolaenude pakkumine, sest ka uuest tarbijakrediidist tulenevalt tuleb krediidiandjatel lisaks lepingueelse teabe andmise anda tarbijale piisavaid selgitusi pakutava krediidilepingu põhiomaduste ning konkreetse mõju kohta, mida pakutav krediidileping võib tarbijale avaldada¹⁰³. Sealjuures peavad krediidiandjad täiendava selgituse andmise viisi kohandama asjaoludele, mille kohaselt krediiti pakutakse, ning tarbija vajadusele abi järele, võttes arvesse tarbija krediidialaseid teadmisi ja kogemusi ning konkreetse krediiditoote laadi¹⁰⁴. Töö autori hinnangul nõuab sellise tingimuse täitmine lisapingutusi eelkõige teenusepakkujatel, kes seni on oma laenutoodet saanud müüa märksõnade „kiirus“ ja „lihtsus“ läbi. Seda kahel põhjusel: esiteks leiab valdav enamus selliste lepingute sõlmimisi aset veebikeskkonnas, kus on objektiivsetel põhjustel keerulisem kindlaks teha, kas tarbija libises lepingutingimustest ning nende sisust lihtsalt üle või ta nendest ka reaalselt aru sai. Teiseks, nagu selgus Ühendkuningriigi läbi viidud uuringust, ei pruugi tarbijad isegi aru saada, et BNPL-lahendus võiks oma olemuselt olla krediidileping, millega kaasnevad kohustused ning võivad kaasneda ka negatiivsed tagajärjed.¹⁰⁵ Andmaks täisväärtuslikku selgitavat teavet lepingueelsete tingimuste kohta, peavad krediidiandjad selle teabe muu hulgas kohandama konkreetsele krediiditoote laadile, mistõttu on vajalik parandada siseriiklikus õiguses valitsev lünk ning sätestada nii krediidiandja kui tarbija huvides kindlad krediidilepingute liigid.

¹⁰² Pulk, K. Riitsalu, L. How explicit consumer credit information affects intent to purchase on credit: an experiment. - International Journal of Bank Marketing, Vol. 42 No. 5, 2024, lk 1023.

¹⁰³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, artikkel 12 lõige 1 punktid a-c.

¹⁰⁴ *Ibidem*, põhjendus 45.

¹⁰⁵ The Woolard Review - A review of change and innovation in the unsecured credit market. Report to the FCA Board 02.02.2021, lk 46, punkt 4.25. – <https://www.fca.org.uk/publication/corporate/woolard-review-report.pdf> (20.02.2026).

3. VASTUTUSTUNDLIKU LAENAMISE PÕHIMÕTTE RAKENDAMINE

3.1. Tarbija krediitdivõimelisuse hindamiseks vajaliku teabe omandamine

Krediitdivõimelisuse hindamine on Euroopa Liidu tarbijakrediidiõiguse keskne element, mille eesmärk on ennetada tarbijate ülelaenamist ning tagada vastutustundlik laenamine. Juba direktiiv 2008/48/EÜ nägi ette krediidiandja kohustuse hinnata tarbija krediitdivõimelisust enne krediitilepingu sõlmimist, kuid jättis selle kohustuse sisu suuresti liikmesriikide ja krediidiandjate enda kujundada. Praktikast tõi selline lähenemine kaasa märkimisväärse ebaühtluse, kus krediitdivõimelisuse hindamine piirdus sageli formaalse kontrolliga ega täitnud oma sisulist eesmärki.¹⁰⁶ Täpsed krediitdivõimelisuse hindamise protsessid on igal krediidiandjal erinevad ning tehnoloogilised süsteemid hindeskoori arvutamiseks ei ole avalikult kättesaadav informatsioon.

Uus direktiiv seab aga krediitdivõimelisuse hindamisele detailsemad ja rangemad nõuded. Kui vanas direktiivis on krediitdivõimelisuse hindamise kohustusele pühendatud vaid 2-lõiguline artikkel, siis uues direktiivis on nõudeid märkimisväärselt rohkem. Direktiivi artikli 18 kohaselt peab krediidiandja hindama tarbija krediitdivõimelisust põhjalikult, tuginedes asjakohasele ja täpsele teabele, mis hõlmab eelkõige tarbija sissetulekut, kulusid ja muid finantskohustusi.¹⁰⁷ Oluline uuendus seisneb selles, et krediitdivõimelisuse hindamine ei tohi enam tugineda pelgalt tarbija enda esitatud andmetele, vaid peab vajadusel hõlmama ka andmete kontrollimist usaldusväärsetest allikatest. See muudatus on samuti asjakohane mikrolaenude ja tasuta krediitilahenduste kontekstis. Varasema regulatsiooni ajal kujunes praktika, kus väikese summaga või lühiajaliste krediitide puhul tehti krediitdivõimelisuse hindamine minimaalsel tasemel või jäeti see sisuliselt tarbija poolt enda kohta esitatud andmete tasemele.¹⁰⁸ Uus direktiiv aga kõrvaldab sellise erisuse, laiendades krediitdivõimelisuse hindamise kohustuse nüüd ka nii varasemalt kohaldamisalast välja jäänud tasuta laenudele kui ka muudab kohustust rangemaks juba praegugi reguleeritud mikrolaenude puhul. Seega peavad

¹⁰⁶ Cherednychenko, O. O. Meindertsmä, J. M. Irresponsible Lending in the Post-Crisis Era: Is the EU Consumer Credit Directive Fit for Its Purpose. *Journal of Consumer Policy*, 24.08.2019, lk 485. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10603-019-09421-4> (12.04.2026).

¹⁰⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediitilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, artikkel 18 lõige 3.

¹⁰⁸ TrtRnKo 17.06.2022, 2-21-125271, punkt 8.

mikrolaenude ja tasuta laenude pakkujad rakendama sisuliselt samu hindamisstandardeid nagu teiste krediitoodete puhul. Lisaks rõhutatakse direktiivis, et krediidivõimelisuse hindamine peab olema proportsionaalne ja tuginema tarbija huvidele¹⁰⁹, mis tähendab, et kuigi väiksema krediidisumma või tasuta krediitoodete puhul võib küll hindamise ulatus olla ehk piiratum, ei tohi see piirduda vaid formaalse nõude täitmisega lihtsustatud krediidiotsuste näol.

3.2. Tarbija krediidivõimelisuse hindamine

Tasuta laenu pakkujate jaoks ei piirdu krediidivõimelisuse hindamine vaid andmebaaside kasutamisega. Kuivõrd neile pole varasemalt ka muud krediidivõimelisuse hindamise aspektid kehtinud, tuleb arvestada ühtlasi valmidusega küsida ja kontrollida tarbija poolt esitatud teavet laenutaotlusel, mis on vältimatuks osaks kogu protsessi juures. Tarbija krediidivõimelisuse hindamisel peab krediidiandja arvesse võtma kõik talle teadaolevad asjaolud, mis võivad mõjutada tarbija võimet krediit tagasi maksta lepingus kokkulepitud tingimustel, näiteks tarbija varalise seisundi, regulaarse sissetuleku, teised varalised kohustused ning tarbijakrediidilepingust tulenevate rahaliste kohustuste võimaliku suurenemise mõju. Siseriiklikus õiguses on krediidivõimelisuse hindamise kohustus juba kehtestatud nii KAVS § 49 lõikes 1 kui ka VÕS § 403⁴ lõigetes 1 ja 2, mille kohaselt on krediidiandjal kohustus esiteks kehtestada krediidivõimelisuse hindamiseks vastavad sise-eeskirjad ning kohustus ka reaalselt sise-eeskirjades esitatut rakendada järgides vastutustundliku laenamise põhimõtet. Eelnev tähendab, et tarbija krediidivõimelisuse hindamine peab tuginema täpsel, asjakohasel ja objektiivsel teabel ning arvesse tuleb võtta tarbija tegelikku majanduslikku olukorda, sealhulgas majapidamiskulusid. Ühtlasi, kui tarbija esitatud andmed on ilmselgelt puudulikud või vastuolus muude andmetega, on krediidiandjal mitte üksnes õigus, vaid kohustus aktiivselt teostada täiendav kontroll¹¹⁰, nt arvelduskonto väljavõtte põhjal. Seadusest küll ei tulene nõuet, et tarbijalt tuleb igal juhul küsida kontoväljavõtet, kuid üldjuhul tuleks siiski laenutaotlejalt tema kontoväljavõtet küsida, et adekvaatselt hinnata tema krediidivõimelisust. Kontoväljavõtte saab nõudmata jätta üksnes juhul, kui muu info on tarbija krediidivõime hindamiseks piisav.¹¹¹

Ühe olulise aspektina krediidivõimelisuse hindamise juures mängivad rolli ka majapidamiskulud. Regulaarsed majapidamiskulud hõlmavad tavapäraselt näiteks kulutusi nii

¹⁰⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, põhjendus 54.

¹¹⁰ TlnRnKo 27.01.2023, 2-18-124589, punkt 48.

¹¹¹ TrtRnKo 19.05.2023, 2-21-142816, punkt 8.

elukohale nagu vesi, elekter ja teised kommunaalkulud, kuid ka kulusi toidule, lastele või transpordile nagu sõidukikindlustus või ühistranspordi piletid¹¹². KAVS § 49 lõike 1 punkti 4 kohaselt peab krediidiandja vastutustundliku laenamise nõude täitmiseks sise-eeskirjaga kehtestama tarbija krediitvõimelisuse hindamise ja esitatud andmete kontrollimise meetodika, võttes vastava meetodika väljatöötamisel muu hulgas muud hinnatavad regulaarsed majapidamiskulud kogumis või asjakohasel juhul üldkohaldatavate määradena. Finantsinspektsioon on hinnanud, et mainitud üldkohaldatav määr ei tohiks olla väiksem kui Statistikaameti poolt arvatud arvestuslik elatusmiinimum¹¹³. Liigne laenukoormus või maksejõuetus tuleneb sageli sellest, et majapidamiskulude suuruseid on alahinnatud või neid pole üldse arvestatud. Üldkohaldatavaid määrasid on õigus KAVS-i alusel kasutada, kuid seda üksnes asjakohastel juhtudel. Põhjus, miks üldkohaldatav määr ei peaks olema standard seisneb selles, et üldkohaldatavad määrad ei kajasta tegelikkust vaid lähtuvad statistilisest tüüpinesest, mitte konkreetsest tarbijast ehk eeldusel ja mitte tegelikkusel. Tarbijate majapidamiskulud on erinevad ja seega ka sageli kõrgemad, kui krediidiandjate või vahendajate poolt seatud üldkohaldatavad määrad. Inimeste elustiil, elukoht, perekonnaseis, kohustused ja vajadused on erinevad. Kui hindamismudel ei võta neid arvesse, võib krediidiandja järeldada ekslikult, et tarbijal jääb piisavalt vaba raha krediidi teenindamiseks, kui tegelikkuses on rahaline puhver oluliselt väiksem või hoopis olematu.¹¹⁴ Siiski ei saa minna majapidamiskulude hindamisega liiga süvitsi, sest siis võib tekkida probleem privaatsusõigusega. Mida kaugemale läheb krediidiandja andmete kontrollimisega, seda suurem on privaatsusõiguse riive. Lisaks võib majapidamiskulude tegelik tuvastamine arvelduskonto väljavõttelt olla keeruline ülesanne, sest erinevatel kannetel on erinevad saajad ja selgitused ning kannete selgitused võivad jätta tõlgendusruumi.¹¹⁵ Viimane räägib seetõttu ka üldkohaldatavate määrade kasutamise kasuks, sest need tagavad õiglasema, sarnast tüüpi klientide võrdse kohtlemise ning krediidiriski vaatest parema tulemuse kui majapidamiskulude otsimine ja analüüsimine tarbija konto väljavõttelt¹¹⁶.

¹¹² Finantsinspektsiooni käsiraamat vastutustundliku krediidi väljastamise protsessile, lk 8. - <https://www.fi.ee/sites/default/files/2024-10/Finantsinspektsiooni%20k%C3%A4siraamat%20vastutustundliku%20krediidi%20v%C3%A4ljastamise%20protsessile.pdf> (14.04.2026).

¹¹³ *Ibidem*, lk 9.

¹¹⁴ TlnRnKm 03.07.2025, 2-23-101512/21, punkt 10.

¹¹⁵ Puust, J. Vastutustundlik laenamine: kas võlg on jätkuvalt võõra oma? *Juridica* 9-10/2024, lk 732.

¹¹⁶ *Ibidem*.

Direktiiv sätestab ka nõude krediitdivõimelisuse hindamisel kasutada vajadusel asjakohaseid andmebaase.¹¹⁷ Eesti kontekstis tähendab see nõue kahte sorti krediidiga seotud andmebaase ning lisaks veel andmebaase, mis ei ole küll otseselt seotud krediidiinfoga, kuid on sellegipoolest abiks krediitdivõimelisuse hindamise protsessis.

Esiteks on praegu juba kasutusel niinimetatud negatiivse krediidiinfo register ehk maksehäireregister (näiteks Creditinfo Eesti, Taust või Krediidiregister), kus sisaldub teave maksevõlgnevuste kohta. Selline register võimaldab krediidiandjal küll tuvastada, kas tarbijal on varasemaid maksehäireid, kuid ei anna terviklikku ülevaadet tema finantsolukorrast. Eelkõige puudub teave tarbija kehtivate kohustuste, sissetulekute ja üldise võlakoormuse kohta. Kohtupraktika näitab, et vaid tarbija esitatud teabele kehtivate kohustuste ja sissetulekute kohta lootma jäämine ei taga alati eesmärgipärast tulemust. Näiteks olukord, kus krediidiandja nõuab taotlejalt krediidilepingu sõlmimise eelselt finantskohustuste kohta küsimustiku täitmist, millest nähtub üksnes üldiselt väljamineku suurus, ei ole ilmselgelt piisav KAVS § 49 tähenduses krediitdivõimelisuse hindamiseks¹¹⁸.

Teiseks on Eestis koostatud krediiditeabe jagamise seaduse eelnõu¹¹⁹, mille alusel on tulevikus tööle hakkamas positiivne krediidiregister ehk krediiditeaberegister, mille põhiline eesmärk on vähendada tarbija jaoks ülelaenamise riski, kuid teenib samas ka krediidiandja huve, sest selline register võiks kiirendada laenude andmist, vähendada esitatava info hulka krediitdivõimelisuse hindamise protseduuril ning läbi selle potentsiaalselt vähendada ka laenukulu, kuivõrd parem laenuvõime hindamine aitab vähendada krediidiandja riskimarginaali¹²⁰. Krediiditeaberegistrisse hakatakse seaduse jõustumisel kandma nii tarbija üldandmeid kui krediiditeabe andja (antud kontekstis krediidiandja) üldandmeid, lisaks ka kogu konkreetse tarbijakrediidilepinguga seonduv, nagu krediidi maksimaalne summa, krediidiliik, krediidijääk, krediidi intressimäära tüüp ning krediidi tagasimaksegraafiku tüüp¹²¹.

Kolmandaks tuleb arvestada ka teistsuguste andmebaaside kasutamisega, mis ei ole otseselt seotud kas maksevõlgnevuste või olemasolevate finantskohustustega. Selliste andmebaaside

¹¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, artikkel 18 lõige 3.

¹¹⁸ TlnRnKo 13.10.2020, 2-18-9977, p 12.

¹¹⁹ Krediiditeabe jagamise seadus. Eelnõu. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://eelnoud.valitsus.ee/main#EMFaceNz> (12.04.2026).

¹²⁰ Rahandusministeerium. Positiivne krediidiregister võiks tööle hakata 2028. aastal. - <https://www.fin.ee/uudised/positiivne-krediidiregister-voiks-toole-hakata-2028-aastal> (12.04.2026).

¹²¹ Krediiditeabe jagamise seadus. Eelnõu § 7 lõige 1. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://eelnoud.valitsus.ee/main#EMFaceNz> (12.04.2026).

hulka kuuluvad näiteks Pensioniregister, kust on võimalik saada infot saadava pensioni kohta regulaarse sissetulekuallika kontekstis või Maksu- ja Tolliamet, kust on võimalik krediidiandjal kontrollida tarbija poolt tema sissetulekute kohta esitatud andmete tõlevastavust. Ühtlasi on selliste andmebaaside kasutamine abiks olukorras, kus krediidiandjale nähtub erinevatest allikatest keskmiseks tarbija sissetuleku suuruseks erinev summa. Sellisel juhul tuleb krediidiandjal arvestada väiksema talle teadaoleva tarbija sissetuleku suurusega.¹²²

Samas tõstatab andmebaaside laiem kasutamine ka mitmeid õiguslikke ja praktilisi küsimusi. Praktikas on näha järjest enam andmekaitseõiguse ja krediidi valdkonna puutepunkte¹²³. Seega on esiteks oluline tagada andmete kvaliteet ja ajakohasus. Kui krediidiotsus põhineb andmetel, mis ei kajasta tarbija tegelikku finantsolukorda, võib see viia nii põhjendamatult krediidi andmisest keeldumiseni kui ka vastutustundetu laenamise jätkumiseni. Euroopa Nõukogu tellitud uuringus on näiteks tehisintellekti kasutamise kohta leitud, et tulenevalt algoritmide treenimisest ja tehisintellekti siseandmete kasutamisest, võib automatiseeritud krediidiotsuste tegemine päädida tarbija diskrimineerimisega.¹²⁴ Siiski on näha ka tehisaru kasutamise positiivset mõju krediidivaldkonnas. Jüri Puust on oma artiklis viidanud uuringule¹²⁵, milles toodi välja, et laenude automatiseeritud väljastamise süsteemid on näiteks hüpoteeklaenude valdkonnas parandanud riskihindamise tõhusust ja täpsust. On ka toodud välja, et tehnoloogia kasutamine on vähendanud töötlemisaega 20% ja on vähendanud makseviivituse määrasid, andes tarbija riskile täpsema hinnangu.¹²⁶ Teiseks tuleb arvestada isikuandmete kaitse nõuetega, eelkõige isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM¹²⁷) kontekstis, mis seab ranged piirangud isikuandmete töötlemisele ja jagamisele. Direktiivis on taoliste riskide vältimiseks sätestatud, et andmebaasidele juurdepääs peab olema reguleeritud ning ligipääs andmebaasidele peab olema vaid krediidiandjatel, kelle üle teostatakse riiklikku

¹²² Finantsinspektsiooni käsiraamat vastutustundliku krediidi väljastamise protsessile, lk 4-5. - <https://www.fi.ee/sites/default/files/2024-10/Finantsinspektsiooni%20k%C3%A4siraamat%20vastutustundliku%20krediidi%20v%C3%A4ljastamise%20protsessile.pdf> (14.04.2026).

¹²³ Puust, J. Vastutustundlik laenamine: kas võlg on jätkuvalt võõra oma? Juridica 9-10/2024, lk 734.

¹²⁴ Borgesius, F. Z. Discrimination, Artificial Intelligence and Algorithmic Decision-Making. Council of Europe 2018, lk 15. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://rm.coe.int/discrimination-artificial-intelligence-and-algorithmic-decision-making/1680925d73> (25.04.2026).

¹²⁵ Jansen, M. et al. Rise of the Machines: The Impact of Automated Underwriting on Credit Markets. Fourth Biennial Conference on Auto Lending. Federal Reserve Bank of Philadelphia, 14.07.2021. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.philadelphiafed.org/-/media/frbp/assets/events/2021/consumer-finance/fourth-biennial-conference-on-autolending/rise-of-the-machines.pdf> (26.04.2026).

¹²⁶ Puust, J. Vastutustundlik laenamine: kas võlg on jätkuvalt võõra oma? Juridica 9-10/2024, lk 734.

¹²⁷ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2016/679, 27. aprillil 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus). – ELT L 119/1, 04.05.2016. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679> (12.04.2026).

finantsjärelevalvet ning kes järgivad täielikult määrust (EL) 2016/679¹²⁸. Samuti rõhutatakse, et tarbijatel peab olema õigus tutvuda nende kohta kogutud andmetega ning vajadusel nõuda nende parandamist. See on oluline tasakaalumeede, mis aitab vältida olukordi, kus krediidiotsused põhinevad vigastel või ebatäielikel andmetel.¹²⁹

Uue direktiiviga kaasnevate nõuete valguses muutub andmebaaside roll krediidivõimelisuse hindamisel märkimisväärselt eelkõige tasuta laenu pakkujate, kuid ka mõnevõrra mikrolaenude pakkujatele. Tuginedes eelnimetatute töös eelnevalt analüüsitud teenusetingimustele, siis vähemalt mingil tasandil viiakse krediidivõimelisuse hindamist läbi juba ka praegu, kuid peagi muutub andmebaaside kasutamine krediidivõime hindamisel kohustuslikuks osaks enne krediidilepingu sõlmimist. See tähendab, et krediidiandjad, kellel veel selliseid süsteeme kasutusel ei ole, peavad looma tehnilised ja organisatsioonilised lahendused andmebaasidega liidestumiseks ning tagama, et nende otsustusprotsessid arvestaksid andmebaasides sisalduvat teavet. Lisaks võib andmebaaside kohustuslik kasutamine mõjutada krediidituru struktuuri. Suuremad krediidiandjad, kellel on olemas nii piisav inim- kui raharessurss IT-süsteemide uuendamiseks ja krediidivõime hindamise tarbeks teiste tehnoloogiliste lahenduste arendamiseks, suudavad uute nõuetega tõenäoliselt kergemini kohaneda. Väiksemate krediidiandjate jaoks võib see aga tähendada olulist halduskoormuse kasvu ning välistatud ei ole ka mõne ettevõtte turult lahkumine. Selline areng omakorda mõjutab konkurentsi ja krediidi kättesaadavust.

3.3. Krediidivõimelisuse hindamise uute nõuete mõju krediidiandjatele

Eelnevates alapeatükkides käsitletud direktiivi artiklitest 18 ja 19 tulenevad uuendused koostoimes olemasoleva regulatsiooniga muudavad krediidivõimelisuse hindamise tasuta laenu ja ka osati mikrolaenu pakkuva krediidiandja jaoks keskseks ja pidevaks tegevuseks, millel on otsene mõju nii ettevõtte kuludele-tuludele, riskijuhtimisele kui ka konkurentsieelistele turul. Eriti selgelt avaldub see tasuta krediidilahenduste pakkujate puhul, kelle senine tegevus võib olla põhinenud kiiremal ja lihtsamal krediidiotsusel ning väiksemamahulisel andmekogumisel. Üheks peamiseks muudatuseks on krediidivõimelisuse hindamise muutumine sisuliselt pidevaks ja integreeritud tegevuseks krediidiandja äriprotsessides. KAVS § 48 lõigete 1-4 järgi peavad krediidiandjad looma sisemised

¹²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, artikkel 19 lõige 2.

¹²⁹ *Ibidem*, artikkel 18 lõige 8.

protseduurid, mis tagavad, et iga krediidiotsus põhineb piisaval andmestikul, ning et otsustusprotsess on vajadusel tagantjärele krediiditoimikust kontrollitav. See tähendab muu hulgas kohustust säilitada andmed ja põhjendused, mille alusel krediidivõimelisus hinnati.¹³⁰

Teiseks väljendub direktiivi mõju krediidiandjate jaoks pidevate halduskulude kasvus. Nagu eelnevalt käsitletud, eeldab krediidivõimelisuse hindamine edaspidi mitmekesise andmestiku kogumist, kontrollimist ja analüüsimist. See hõlmab nii tarbija esitatud andmete verifitseerimist kui ka erinevate andmebaaside kasutamist. Sellest tulenevalt peab krediidiandja looma toimiva süsteemi, mis võimaldab andmeid regulaarselt uuendada, ajakohasena hoida ning vajadusel täiendavalt kontrollida. Erinevalt maksehäireregistrist, kuhu saab krediidiandja edastab vajadusel maksevõlgnevusi vaid nende tekkimisel, siis arvestades krediiditeaberegistri eripära, on sinna andmete edastamine juba pigem pidev protsess, mis peab olema integreeritud krediidiandja igapäevasesse tegevusse. Kahtlemata on krediiditoimikute kasutamine ning selles teabe säilitamine ka praegu krediidiandjate igapäeva too üks osa, kuid hetkel on selle andmebaasi näol tegemist veel vaid krediidiandja siseselt kasutatava informatsiooniga, mida mingisse üldkasutatavasse registrisse edastada ei tule.

Kolmandaks toovad uued ja olemasolevad nõuded kaasa kohandamiskulud, mis oma iseloomult võivad olla küll ehk ühekordsed, kuid omavad siiski mõju krediidiandja kuluarvestuse kontekstis. Eelkõige puudutab see täiendavaid investeeringuid infosüsteemide arendamisesse, mis võimaldaksid koguda, töödelda ja analüüsida erinevaid andmeid, sealhulgas andmebaasidest pärinevat teavet ehk tehniliste lahenduste arendamist, mis võimaldavad liidestuda erinevate andmebaasidega ning töödelda sealt saadavat informatsiooni. Samas ei saa asuda seisukohale nagu puuduks sellistel ühekordsetel kulutustel positiivne külg. Eelnevalt kirjeldatud krediiditeaberegistri puhul on hinnatud, et andmete ühes kohas paiknemine lihtsustab ja potentsiaalselt kiirendab krediidiotsuse tegemise protsessi¹³¹. Kui suurem osa krediidivõime hindamiseks vajaminevaid andmeid asub ühes andmebaasis, puudub krediidiandjatel ka vajadus teostada sellisel hulgal päringuid nagu siiani tehtud on (näiteks päring tarbijalt tema juba olemasolevate finantskohustuste kohta). Lisaks tuleb krediidiandjatel kohandada oma sisemisi krediidihindamise mudeleid, sealhulgas automatiseeritud otsustussüsteeme. Nagu eelnevaltki toodud, siis peavad uue direktiivi kohaselt olema krediidiandjatel juurdepääs asjakohastele andmebaasidele ehk Eesti puhul tähendab see

¹³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, artikkel 18 lõige 4.

¹³¹ Rahandusministeerium. Positiivne krediidiregister võiks tööle hakata 2028. aastal. - <https://www.fin.ee/uudised/positiivne-krediidiregister-voiks-toole-hakata-2028-aastal> (12.04.2026).

liidestumist olemasoleva maksehäireregistriga ning tulevikus ka krediiteaberegistriga. Selline liidestumine eeldab IT-süsteemide arendust ning andmekaitsele vastavaid turvameetmeid. Teisalt eeldab see ka personalikulu kasvu, kuna krediidiandjad peavad tagama vastavusfunktsiooni tugevdamise ning vajadusel kaasama spetsialiste, kes suudavad hinnata krediidiriske ja kontrollida automatiseeritud otsustusprotsesside vastavust õigusnõuetele. Lisaks sätestab direktiiv, et juhul kui krediidivõimelisuse hindamisel kasutatakse isikuandmete automatiseeritud töötlemist, tuleb tagada, et tarbijal oleks võimalik nõuda inimese sekkumist, mis tagaks talle õigust taotleda ja saada krediidiandjalt selgeid ja arusaadavaid selgitusi krediidivõimelisuse hinnangu kohta, ning taotleda vajadusel tehtud krediidivõimelisuse hinnangu ja krediidi andmist käsitleva otsuse läbivaatamist krediidiandja poolt.¹³²

Neljandaks, kogu eelnevalt kirjeldatud tegevuse üle hakkab toimuma pidev järelevalve, mis toob endaga kaasa potentsiaalse sanktsiooniriski. See puudutab küll vaid tasuta laenul põhinevat krediiditoodet, kuivõrd muus osas on praegu kehtiva siseriikliku õigusega tarbijakrediidi erinevad tooted juba seaduse kohaldamisalasse integreeritud. Eestis teostab krediidiandjate üle riiklikku finantsjärelevalvet Finantsinspeksioon, kellel on muu hulgas õigus kontrollida krediidivõimelisuse hindamise nõuete täitmist. See tähendab, et krediidiandja peab olema vajadusel suuteline tagantjärele põhjendama iga krediidiotsust ning tõendama, et see tugines piisavale andmestikule ning kaalutletud protsessile. Juhul, kui järelevalve aga leiab, et krediidiandja pole nõutud tingimusi oma tegevustes täitnud, rakendub risk, et krediidiandjale määratakse karistus. Finantsinspeksiooni antud haldusakti (näiteks ettekirjutuse) täitmata jätmise puhul võib sellega kaasneda sunniraha maksmise kohustus vastavalt KAVS § 95 lõikele 1. Küll aga näiteks krediidivõimelisuse hindamise kohustuse ja vastutustundliku laenamise põhimõtte rikkumisel võib oodata krediidiandjat rahatrahvi kuni 1 000 000 eurot (KAVS § 99 lõiked 1 ja 2).

Oleks aga vale kirjeldada vaid uusi kohustusi ning nendega kaasnevat võimalikke kulusid. Sellist sorti arengul on kahtlemata ka positiivne mõju krediidituru üldisele kvaliteedile. Rangemad krediidivõimelisuse hindamise nõuded võivad vähendada vastutustundetu laenamise juhtumeid ning suurendada krediidiandjate riskijuhtimise kvaliteeti. See võib omakorda viia maksehäirete arvu vähenemiseni, mis läbi väheneksid tõenäoliselt ka võlgnevuste sissenõudmise kulud (krediidiinkasso sissenõudmistasud ja võimaliku kohtumenetlusega kaasnevad tasud). Seega tuleb direktiivi mõju krediidiandjatele hinnata

¹³² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, artikkel 18 lõige 8.

tasakaalustatult, arvestades nii suurenevat regulatiivset koormust kui ka potentsiaalselt positiivset mõju turu toimimisele tervikuna.

3.4. Krediidiandjate kohustuste muutumise tagajärjed tarbijate vaates

Krediidivõimelisuse hindamise regulatsiooni karmistamine ei mõjuta üksnes krediidiandjaid, vaid omab nii otsest kui kaudset mõju ka tarbijatele. Uue direktiivi eesmärk on eelkõige tugevdada tarbijakaitset, mis eeldab aga ka krediidisajapoolset panust ning see toob omakorda ka tarbijatele kaasa teatud kõrvalmõjud.

Esiteks võiks vähemalt hinnanguliselt olla kõige otsesemaks mõjuks tarbijakaitse tugevnemine, mis on ka direktiivi üks põhieesmärke¹³³. Rangem krediidivõimelisuse hindamine vähendab tõenäosust, et krediiti antakse tarbijatele, kes ei ole võimelised oma kohustusi täitma. Kuivõrd mikrolaenude ja tasuta krediidilahenduste kontekstis on ka välja toodud, et krediidi lihtsam kättesaadavus ja kiire otsustusprotsess on varasemalt suurendanud impulsiivsete laenuotsuste tegemise riski¹³⁴, siis nõue, mis kohustab krediidiandjat tuginema objektiivsele ja piisavale teabele, aitab potentsiaalselt vähendada olukordi, kus tarbijal on võimalik võtta krediiti ilma tegelikku maksevõimet adekvaatselt hindamata. See toob omakorda endaga kaasa krediiditoodete kättesaadavuse vähenemise teatud tarbijagruppide jaoks. Kui krediidiandjad peavad tuginema rangematele hindamiskriteeriumidele, võib suureneda nende tarbijate hulk, kellele krediiti ei anta. Eelkõige puudutab see madalama sissetulekuga või ebastabiilse finantsolukorraga tarbijaid, kelle puhul krediidirisk on kõrgem. Seega võib direktiiv kaasa tuua olukorra, kus osa tarbijaid jääb täielikult krediiditurult välja. Siinkohal ei ole aga oluline ainult krediidiandja roll. Ka tarbijal endal lasub kohustus esitada krediidiandjale tõest teavet enda sissetulekute ja olemasolevate finants- ja majapidamiskohustuste kohta. Tarbijat ei saa kohelda kui kaitsetut osapoolt, vaid tuleb siiski ka arvestada, et tarbija puhul on tegemist täisealise ja teovõimelise inimesega, kes peaks mõistma, et kui ta endale mingi kohustuse võtab, siis tuleb see kohustus ka vastutustundlikult täita. Kui tarbija jätab tahtlikult aga tõesed andmed esitamata, siis ei ole tal võimalik hiljem ka tugineda argumendile, et krediidiandja on talle

¹³³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ, põhjendus 15.

¹³⁴ Rott, P. Small Credit Through Online Platforms. *Law and Financial Markets Review*, 08.02.2023, lk 211. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17521440.2023.2167523> (17.03.2026).

krediiti andnud vastutustundliku laenamise põhimõtte vastaselt.¹³⁵ Seega peitub direktiivi põhieesmärgi saavutamine mõnes mõttes krediidiandja ja tarbija koostöös.

Teiseks võib täheldada mõju krediidi hinna kujunemisele. Nagu eelnevalt käsitletud, suurendavad uued nõuded krediidiandjate haldus- ja tegevuskulusid. On võimalus, et need kulud kanduvad üle tarbijatele kõrgemate intressimäärade või tasude näol. Tasuta laenude puhul on tõenäoline, et tõusvad kulud mõjuvad ebasoodsalt pigem kaupmehele, kes sellist lahendust on otsustanud oma tarbijatele pakkuda, sest kui tasuta laenud töötavad edasi samas vormis nagu praegu, ei saa tarbijale erilisi lisakulusid tekkida. Samas ei ole võimalik välja tuua kindlat summat, mille põhjalt potentsiaalset krediidihinna tõusu prognoosida, sest igasuguste infotehnoloogiliste süsteemide arendamise ja andmebaaside kasutamise kulud kujunevad välja juba vastavalt arendaja või registripidaja ja krediidiandja vahelises partnerlussuhtes.

Kolmandaks võib uute nõuete tulemusel muutuda krediidi taotlemise protsess aeglasemaks ja keerukamaks. Kui seni oli tasuta laenu või mikrolaenu võimalik saada mõne minuti jooksul minimaalse teabe esitamisega, siis edaspidi võib krediidiandja nõuda täiendavate andmete esitamist ja kontrollimist, näiteks kontoväljavõtteid või muid tõendeid sissetuleku kohta. Lisaks suurendab ajakulu lepingueelselt edastatava teabe kohta antavad selgitused. Kui tahta tõeliselt kindlaks teha, et lepingut sõlmiv tarbija selle sisust ka päriselt aru saab, ei saa lepingu sõlmimine ning krediidiandmise otsus sündida vaid mõne minuti jooksul nagu seda praegu osad krediidiandjad on lubanud. Eelnevalt kirjeldatu võib küll vähendada krediidi kättesaadavuse mugavust, kuid samas suurendada otsuste kvaliteeti.

Lõpuks tuleb märkida, et krediidivõimelisuse hindamise nõuete uuendamine ei pruugi ning tõenäoliselt ka ei lahenda iseenesest kõiki tarbijakaitsega seotud probleeme. Nagu antud töös eelnevalt viidatud teaduskirjanduses on tähelepanu juhitud, ei pruugi tarbijad ka piisava teabe olemasolul teha ratsionaalseid otsuseid, sest kui soov midagi osta on suur, siis näib ratsionaalsus asenduvat pigem impulsiivsusega. Seega on krediidivõimelisuse hindamine küll oluline element ülelaenamise ennetamisel, kuid selle tõhusus sõltub ka teistest regulatiivsetest meetmetest, näiteks lepingueelse teabe nõuete täitmisest. Lisaks ei saa lootma jääda ainult uutele ja täiendatud regulatsioonidele, vaid ka tarbijail endil on vaja enne krediidilepingu sõlmimist teha kaalutletud analüüs, kas võetav kohustus suudetakse ikka lõpuni ära kanda. Kokkuvõttes võib järeldada, et krediidivõimelisuse hindamise nõuete uuendamine ja täiendamine tõenäoliselt tugevdab küll tarbijakaitset, kuid toob kaasa ka mitmeid

¹³⁵ VMKo 20.04.2022, 2-21-141938, punkt 20.

kõrvalmõjusid, sealhulgas krediidi kättesaadavuse vähenemise, hinnatõusu ja protsessi aeglustumise. Seetõttu on oluline tagada regulatsiooni proportsionaalsus ja krediidiandja-tarbija aus ja selge teabevahetus, et saavutada tasakaal tarbijate kaitse ja krediidituru jätkusuutliku toimimise vahel.

KOKKUVÕTE

Käesoleva magistritöö eesmärgiks oli hinnata, millisel viisil mõjutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225 mikrolaenude ja tasuta laenude pakkujate lepingueelseid kohustusi ning milline on nende muudatuste mõju Eesti krediiditurule ja tarbijatele. Töö keskendus teadlikult lepingueelsetele kohustustele – täpsemalt lepingueelselt esitatava teabe nõuetele, sellega seonduvatele selgitustele ning krediidivõimelisuse hindamisele vastutustundliku laenamise põhimõtte täitmisele raames,

Töö esimeseks uurimisküsimuseks oli, millistele tasuta laenudele kohaldatakse direktiivi (EL) 2023/2225 sätteid. Analüüsi tulemusena selgus, et direktiiv lähtub krediiditoote majanduslikust olemusest, mitte enam selle vormilistest tunnustest. See tähendab, et regulatsiooni kohaldamine ei sõltu sellest, kas krediidi kasutamine toob tarbija jaoks kaasa tasusid, vaid sellest, kas tarbijale tekib ajas edasilükatud rahaline kohustus. Selline lähenemine võimaldab hõlmata regulatsiooni alla ka näiliselt tasuta krediiditooted, mille kulukus avaldub eelkõige näiteks makseviivitustega kaasnevates viivistasudes või muudes lepingulistest kohustustes.

Samal ajal sätestab direktiiv kitsalt piiritletud erandi kaupmehepoolsele maksepikendusele. Erandi kohaldamiseks peavad olema täidetud kumulatiivselt kolm tingimust: krediiti ei tohi pakkuda kolmas isik, tarbijale ei tohi kaasneda muid kulusid peale piiratud viiviste ning kogu kohustus peab olema täidetud maksimaalselt 50 päeva jooksul. Analüüs näitas, et suur osa tänapäevaseid BNPL-lahendusi ei vasta nendele tingimustele, kuna need põhinevad krediidiandja kui kolmanda isiku osalusel ja osamaksetel, mis jaotuvad pikema aja peale kui 50 päeva. Sellest tulenevalt kuuluvad sellised lahendused direktiivi kohaldamisalasse ning neid tuleb käsitada tarbijakrediidina, ning nende pakkujaid krediidiandjatena, kellelt on tegevuseks nõutav tegevusloa olemasolu.

Teise uurimisküsimuse raames analüüsiti, millised lepingu sõlmimisele eelnevad kohustused lisanduvad mikrolaenude pakkujatele. Töö tulemusena selgus, et kuigi Eesti õiguses on mikrolaenud juba ka täna reguleeritud samade nõuetega nagu teisedki tarbijakrediidivormid, toob uus direktiiv kaasa nende täiendava täpsustamise ja ühtlustamise. Rangemaks muutuvad finantsteenuse reklaamile esitatavad nõuded, lepingueelse teabe esitamise kohustus ning krediidivõimelisuse hindamise standard. Reklaami osas tähendab see, et rõhutatakse tasakaalustatud ja läbipaistva teabe esitamise kohustust. Reklaam ei tohi enam keskenduda üksnes krediidi positiivsetele omadustele ega rõhutada selle kättesaadavuse lihtsust viisil, mis

võib mõjutada tarbijat tegema läbimõtle mata otsuseid. Lepingueelse teabe puhul muutub keskseks uuendatud kujul Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabeleht, mille eesmärk on tagada teabe võrreldavus ja arusaadavus ning võimaldada läbi nende kriteeriumite teha tarbijal parim võimalik otsus arvestades tema finantsolukorda. Lisaks peab krediidiandja andma tarbijale täiendavaid selgitusi, mis võimaldavad hinnata krediidilepingu sobivust tema vajadustele.

Krediidivõimelisuse hindamise osas muutub regulatsioon oluliselt detailsemaks. Kui varasem regulatsioon jättis krediidiandjatele teatava otsustusvabaduse, siis uus direktiiv nõuab, et hindamine peab põhinema piisaval, asjakohasel ja kontrollitud teabel. See tähendab, et pelgalt tarbija enesedeklaratsioonile tuginemine ei ole enam piisav ning krediidiandjad peavad vajadusel kasutama usaldusväärseid andmeallikaid.

Kolmanda uurimisküsimuse raames analüüsi, millised lepingueelsed kohustused lisanduvad tasuta laenude pakkujatele. Töö tulemusena selgus, et selles valdkonnas toimuvad muudatused on sisuliselt kõige ulatuslikumad. Kui varasem regulatsioon ei käsitlenud tasuta krediiditooteid terviklikult, siis uus direktiiv toob need täiel määral tarbijakrediidi regulatsiooni alla. See tähendab, et tasuta laenude pakkujad peavad edaspidi järgima samu nõudeid nagu siiani kõik teised krediidiandjadki. Praktikas tähendab see eelkõige kolme olulist muudatust. Esiteks muutuvad kohustuslikuks samad reklaaminõuded, mis välistavad eksitava ja tasakaalustamata turunduse. Teiseks tuleb tarbijale esitada standardiseeritud lepingueelne teave, mis võimaldab tal hinnata krediidi tegelikku mõju. Kolmandaks muutub kohustuslikuks sisuline krediidivõimelisuse hindamine.

Analüüs Eesti turu näidete põhjal näitas, et kuigi mitmed BNPL-teenuse pakkujad juba praegu teatud määral hindavad tarbija krediidivõimelisust, ei pruugi see vastata direktiivis sätestatud standarditele. Töös kasutatud uuringutest selgus, et BNPL-teenuse puhul on tavapärane praktika selline, kus krediidiotsused tehakse kiiresti ja piiratud teabe alusel. Seega võib järeldada, et tasuta laenude pakkujate jaoks tähendab direktiivi rakendamine olulist kvalitatiivset muutust, kuna kaob vabadus väljastada krediiti enda soovil kontrollitud andmete põhjal.

Neljas uurimisküsimus käsitles uute lepingueelsete kohustuste võimalikku mõju Eesti krediiditeenuse pakkujatele ja tarbijatele. Analüüs näitas, et krediidiandjate jaoks kaasneb regulatsiooniga nii ühekordne kui ka pidev halduskoormuse kasv. Ühekordsed kulud on seotud eelkõige süsteemide arendamisega, et tagada vastavus uutele nõuetele, sealhulgas

andmebaasidega liidestumine ja sisemiste protseduuride ajakohastamine. Pidevad kulud tulenevad aga krediitdivõimelisuse hindamise põhjalikumast läbiviimisest, andmete kontrollimisest ning järelevalvenõuete täitmisest. Suurema osakaalu saavad krediitdivõimelisuse hindamisel andmebaasid. Negatiivset krediidiinfot kajastavad registrid (maksehäireregistrid) võimaldavad tuvastada maksehäireid, kuid ei anna terviklikku ülevaadet tarbija finantsseisust. Positiivse krediidiregistri (krediiditeaberegister) loomine aitab seda puudujääki vähendada, võimaldades hinnata tarbija koguvõlakoorust. See omakorda parandab krediidiotsuste kvaliteeti, kuid toob kaasa ka täiendavaid kulusid ning tehnilisi nõudeid krediidiandjatele.

Turustruktuuri seisukohalt võib järeldada, et uued nõuded soodustavad suuremate krediidiandjate positsiooni, kellel on uute nõuetega kohandumiseks kasutada nii suurem rahaline ressurss kui võimekus kaasata täiendavalt spetsialiste. Väiksemate ettevõtete jaoks võib regulatiivne koormus osutuda ebaproportsionaalselt suureks, mis võib viia turult lahkumiseni või tegevuse ümberkorraldamiseni.

Tarbijate seisukohalt on muudatuste mõju kahetine. Ühelt poolt paraneb tarbijakaitse tase. Tarbijad saavad rohkem ja paremini struktureeritud teavet ning krediidiandjad on kohustatud hindama nende maksevõimet põhjalikumalt. See vähendab ülelaenamise riski ning aitab vältida olukordi, kus tarbija võtab endale kohustusi, mille täitmine ei ole tema jaoks jõukohane. Siiski on jätkuvalt oluline, et tarbija ka ise hindaks kaalutletult kõiki finantsteenusega kaasnevad tingimusi ning kohustusi. Teiselt poolt võib krediidi kättesaadavus mõnevõrra väheneda, eriti nende tarbijate jaoks, kelle finantsolukord on ebastabiilne. Samuti võib krediidiotsuste tegemine muutuda ajamahukamaks, mis vähendab BNPL-lahenduste senist kiiruse ja mugavuse eelist. Selline areng teenib aga mõlema poole huve, kuivõrd ühelt poolt vähenevad krediidiandja jaoks erinevad riskid ning teisalt pakub ajaliselt ehk mõnevõrra pikem taotlusprotsess tarbijale võimaluse oma otsuse veelkord läbi mõelda.

Magistritöö üheks oluliseks panuseks õigusteadusesse on järeldus, et tarbijakrediidi regulatsiooni areng liigub selgelt formaalselt lähenemiselt sisulisele lähenemisele. Regulatsiooni kohaldamisel ei ole enam määrav krediiditoote vorm, vaid selle majanduslik mõju tarbijale. See tähendab, et tulevikus tuleb krediidituruosalistel arvestada, et regulatsioon kohandub ka uute ärimudelitega nagu tasuta laenud ning seeläbi võimaldab vältida olukordi, kus normide järgimisest hiilitakse kõrvale formaalsuste kaudu.

Töö tulemusena saab teha ka *de lege ferenda* ettepanekuid. Esiteks on vajalik tagada, et kogu siseriiklik regulatsioon oleks kooskõlas direktiivi eesmärgiga ning väldiks lünki, mis võimaldaksid tasuta krediitoodete pakkujatel tegevusloata tegutseda. Teiseks on oluline sätestada seaduse tasandil mõiste nagu krediidilepingu liik, sisu, mis peaks muutma lihtsamaks arusaama krediidilepingu tingimustest. Kolmandaks on oluline tagada, et andmebaaside kasutamine krediidivõimelisuse hindamisel toimuks viisil, mis tagab nii andmete kvaliteedi kui ka isikuandmete kaitse.

Kokkuvõttes võib järeldada, et direktiiv (EL) 2023/2225 toob kaasa olulise muutuse nii mikrolaenude kui ka tasuta laenude regulatsioonis. Lepingueelsete kohustuste tugevdamine suurendab tarbijakaitset ja aitab vähendada ülelaenamise riski, kuid toob samal ajal kaasa ka märkimisväärse kohanemisvajaduse krediiditeenuse pakkujatele.

THE IMPACT OF DIRECTIVE (EU) 2023/2225 ON THE PRE-CONTRACTUAL OBLIGATIONS OF MICROLOAN AND INTEREST-FREE CREDIT PROVIDERS

Abstract

This master's thesis examines the impact of Directive (EU) 2023/2225 on the pre-contractual obligations of providers of microloans and interest-free credit, with a particular focus on the Estonian credit market. The research addresses the regulatory gap that has emerged due to the rapid development of digital financial services and the proliferation of new credit models, such as Buy Now Pay Later (BNPL) solutions. These developments have challenged the traditional framework of consumer credit law, which has been previously focused on interest-bearing credit agreements and has therefore failed to adequately regulate smaller-scale and seemingly cost-free credit products.

The primary objective of the thesis is to assess how the extension of the Directive's scope to include microloans and interest-free credit affects the pre-contractual obligations of credit providers and the level of consumer protection. The analysis is limited to pre-contractual obligations due to the scope constraints of a master's thesis, while acknowledging that these obligations play a central role in ensuring responsible lending and informed consumer decision-making.

The research is guided by four main research questions. First, it examines which types of interest-free credit fall within the scope of Directive (EU) 2023/2225. Second, it analyses the additional pre-contractual obligations imposed on microloan providers. Third, it evaluates the new obligations applicable to providers of interest-free credit. Finally, it assesses the potential impact of these changes on credit providers and consumers in Estonia.

Methodologically, the thesis employs a doctrinal and analytical approach, relying on the systematic interpretation of European Union law and Estonian national legislation. The analysis is supported by academic literature, policy documents, and statistical data, as well as practical examples from the Estonian credit market. This combination of normative and empirical perspectives enables a comprehensive assessment of both the legal framework and its practical implications.

The findings demonstrate that Directive (EU) 2023/2225 introduces a significant conceptual shift in the regulation of consumer credit. Rather than focusing on the formal characteristics of credit agreements - such as the presence of interest - the Directive adopts a functional approach based on the economic substance of the transaction. As a result, interest-free credit products, including many BNPL solutions, are brought within the scope of consumer credit regulation if they involve deferred payment obligations that may impose financial risks on consumers.

However, the Directive also establishes a narrowly defined exemption for certain types of deferred payment arrangements, specifically those offered directly by merchants. This exemption applies only if three cumulative conditions are met: the credit is provided without the involvement of a third party, no additional costs are imposed on the consumer beyond limited late payment charges, and the repayment period does not exceed 50 days. The analysis shows that most BNPL solutions available on the market do not meet these criteria, as they typically involve third-party credit providers and structured instalment payments. Consequently, they fall within the scope of the Directive and must comply with its requirements.

With regard to microloan providers, the thesis finds that the new Directive reinforces and harmonises existing pre-contractual obligations rather than introducing entirely new ones. In Estonia, many of these obligations - such as creditworthiness assessment and transparency requirements - are already established in national law. Nevertheless, Directive (EU) 2023/2225 imposes stricter and more detailed standards, particularly in relation to advertising, pre-contractual information, and the assessment of the consumer's creditworthiness.

In the area of advertising, the Directive emphasises the need for balanced and transparent communication. Credit advertisements must no longer focus solely on the benefits of the product or highlight its ease of access in a way that could encourage impulsive borrowing. Instead, they must provide a fair representation of the risks and costs associated with the credit. This represents a shift towards a more consumer-centric approach aimed at preventing misleading practices.

The requirements for pre-contractual information are also strengthened. Credit providers are required to present information in a standardised format, namely the European Consumer Credit Standard Information (SECCI) form, which enhances comparability and clarity. In addition, providers must offer adequate explanations to ensure that consumers understand the key features and implications of the credit agreement. This obligation goes beyond the mere

provision of information and reflects a broader commitment to substantive consumer protection.

The most significant changes concern the assessment of creditworthiness. The Directive introduces stricter requirements regarding the collection and verification of information used in this process. Credit providers must base their assessments on sufficient, relevant, and reliable data, which may include information obtained from databases and other verifiable sources. This reduces reliance on self-declared information and aims to prevent irresponsible lending practices.

The impact of these changes is particularly pronounced for providers of interest-free credit. Unlike microloan providers, who are already subject to regulatory oversight, many BNPL providers have previously operated outside the scope of consumer credit regulation. The Directive effectively eliminates this regulatory gap by subjecting such providers to the same obligations as traditional credit institutions. As a result, interest-free credit providers will be required to comply with comprehensive advertising rules, provide standardised pre-contractual information, and conduct thorough creditworthiness assessments. This represents a substantial increase in regulatory burden and may necessitate significant changes to business models, particularly for fintech companies that rely on fast and frictionless credit approval processes. The analysis of the Estonian market illustrates these challenges. While some providers, such as ESTO and Inbank, already perform certain elements of creditworthiness assessment, the depth and transparency of these processes vary and may not meet the standards set by the Directive. Other market participants, such as merchants offering in-house instalment plans, may face strategic decisions regarding whether to obtain a credit provider licence, cooperate with licensed institutions, or modify their offerings to fall within the Directive's exemption.

From the perspective of credit providers, the implementation of Directive (EU) 2023/2225 entails both one-time and ongoing costs. One-time costs are associated with adapting internal systems, updating procedures, and ensuring compliance with new requirements. Ongoing costs arise from more comprehensive data collection, verification processes, and regulatory compliance. Smaller market participants may be disproportionately affected by these costs, potentially leading to market consolidation.

The role of credit databases is particularly important in this context. While negative credit registers provide information on defaults, they do not offer a complete picture of a consumer's financial situation. The development of positive credit registers could improve the accuracy of creditworthiness assessments by providing information on existing financial obligations. However, this also raises questions related to data protection and implementation costs.

For consumers, the impact of the Directive is twofold. On the one hand, it significantly enhances consumer protection by ensuring greater transparency, improving the quality of information, and reducing the risk of over-indebtedness. Consumers are better equipped to make informed decisions, and credit providers are required to act more responsibly. On the other hand, stricter requirements may reduce access to credit for certain consumer groups, particularly those with unstable financial situations. The speed and convenience associated with BNPL solutions may also be affected, as more thorough assessments require additional time and resources. Nevertheless, these trade-offs are consistent with the Directive's overarching goal of promoting responsible lending and preventing financial harm.

One of the key contributions of the thesis to legal scholarship is the identification of a broader regulatory trend towards a substance-based approach in consumer credit law. By focusing on the economic reality of credit transactions rather than their formal classification, the Directive seeks to ensure that all functionally equivalent credit products are subject to appropriate regulation. This approach enhances the adaptability of the legal framework in the face of ongoing innovation in the financial sector.

The thesis also proposes several *de lege ferenda* recommendations. First, it highlights the need to ensure coherence between different areas of national law, particularly in relation to the definition of credit providers and licensing requirements. Without such coherence, there is a risk that certain providers of interest-free credit may fall outside the scope of regulatory supervision. Second, it is important to define at the legislative level the concept of the type and content of a credit agreement, as this would facilitate a better understanding of the terms of the credit agreement. Third, it emphasises the importance of developing robust and privacy-compliant data systems to support effective creditworthiness assessments.

In conclusion, Directive (EU) 2023/2225 represents a major step forward in the regulation of consumer credit in the European Union. By extending its scope to include microloans and interest-free credit, the Directive addresses previously unregulated areas of the market and strengthens the protection of consumers. At the same time, it imposes significant obligations

on credit providers, requiring them to adapt their practices and business models. The successful implementation of these changes will depend on achieving a balance between consumer protection and the efficient functioning of the credit market.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

1. Bondora. Väikelaen igaks vajaduseks. - <https://www.bondora.ee/vaikelaen/> (21.03.2026).
2. Borgesius, F. Z. Discrimination, Artificial Intelligence and Algorithmic Decision-Making. Council of Europe 2018. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://rm.coe.int/discrimination-artificial-intelligence-and-algorithmic-decision-making/1680925d73> (25.04.2026).
3. Cherednychenko, O. O. Meindertsma, J. M. Irresponsible Lending in the Post-Crisis Era: Is the EU Consumer Credit Directive Fit for Its Purpose. Journal of Consumer Policy, 24.08.2019. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10603-019-09421-4> (12.04.2026).
4. Cherednychenko, O. O. On the Bumpy Road to Responsible Lending in the Digital Marketplace: The New EU Consumer Credit Directive. Journal of Consumer Policy, 17.04.2024. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10603-024-09564-z> (20.02.2026).
5. Commission staff working document impact assessment report. Accompanying the Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on consumer credits. Brussels, 30.6.2021 SWD (2021) 170 final.
6. Delfi Ärileht. Kiirtee oma koduni. Vähetuntud lahendus aitab neid, kel pole suurt esimese sissemakse summat. - <https://arileht.delfi.ee/artikkel/120418277/kiirtee-oma-koduni-vahetuntud-lahendus-aitab-neid-kel-pole-suurt-esimese-sissemakse-summat> (17.04.2026).
7. Delfi Ärileht. Pangajuht Margus Kastein: Eestist hakkab saama vanade autode romula". 09.01.2026. Arvutivõrgus: <https://arileht.delfi.ee/artikkel/120428096/pangajuht-margus-kastein-eestist-hakkab-saama-vanade-autode-romula> (04.02.2026).
8. Elisa. Elisa krediitpõhimõtted. - <https://www.elisa.ee/et/elisast/teenuste-tingimused-ja-hinnakiri/erakliendi-tingimused/elisa-krediidipohimotted> (03.03.2026).
9. ESTO. E-kaubanduse lahendused ja makseviisid Sinu ettevõttele. - https://esto.eu/ee/kaupmehele?lang=et&_gl=1*18cjj3*_gcl_au*ODQwMjA0NjYyLjE3NzA2NzE3MzU.*_ga*MTkxMjkxNTc4Ni4xNzcwNjc4NzE3*_ga_NDB9TQ3FFR*cZ3NzM2NTA2NDkkbzYkZzEkdDE3NzM2NTE4ODYkajYwJGwwJGgyMDg3MDQzMjI3 (12.01.2026).

10. ESTO. Poed juba ootavad. Kolm makset. - <https://esto.ee/en/buy-now-pay-later#pay-in-3> (12.01.2026).
11. ESTO. Poed juba ootavad. Maksa 30 päeva jooksul. - <https://esto.ee/et/maksa-hiljem#pay-later> (12.01.2026).
12. ESTO. Teenusetingimused. I Teenusetingimuste kohaldumine. - <https://esto-public.s3.eu-west-2.amazonaws.com/docs/et-ee/Teenusetingimused.pdf> (12.01.2026).
13. Finantsinspeksioon. Finantsinspeksiooni aastaaruanne 2025. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.fi.ee/et/publikatsioonid/finantsinspeksiooni-aastaaruanne-2025> (25.04.2026).
14. Finantsinspeksioon. Krediidiandja tegevusluba. - <https://www.fi.ee/et/pangandus-ja-krediit/krediidivaldkonna-tegevuslubade-taotlemine/krediidiandja-tegevusluba> (18.03.2026).
15. Finantsinspeksioon. Krediidivaldkonna turuosalised. - <https://www.fi.ee/et/pangandus-ja-krediit/krediidiandjad/eesti-krediidiandjad/telia-eesti> (28.02.2026).
16. Finantsinspeksioon. Statistika. Krediidiandjate Eestis väljastatud tarbijakrediidi jääk. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://statistika.fi.ee/fistar/#/et/p/4270/r/4418/4147> (22.02.2026).
17. Finantsinspeksiooni käsiraamat vastutustundliku krediidi väljastamise protsessile. - <https://www.fi.ee/sites/default/files/2024-10/Finantsinspeksiooni%20k%C3%A4siraamat%20vastutustundliku%20krediidi%20v%C3%A4ljastamise%20protsessile.pdf> (14.04.2026).
18. Ghosh, S., Reddy, Y. BUY NOW PAY LATER (BNPL) OPERATING MODEL: A possible ideal benchmark for traditional lending institutions to go fully digital. Infosys. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.infosysbpm.com/offerings/business-transformation-services/insights/documents/buy-now-pay-later-bnpl-operating-model.pdf> (23.02.2026).
19. Inbank. Inbank “jaga osadeks” makseviisi tingimused. - https://inbank.ee/documents/inbank/ee/et/pdf/split_into_parts_conditions_5.pdf (12.01.2026).
20. Inbank. Maksa osades, lisatasudeta. - <https://inbank.ee/maksa-hiljem> (12.01.2026).
21. Inbank. Inbank “maksa järgmisel kuul” makseviisi tingimused. - https://inbank.ee/documents/inbank/ee/et/pdf/general_payment_conditions_3.pdf (12.01.2026).

22. Inbank. Ära oota. Müü nutikamalt juba täna. - <https://inbank.ee/kaupmehele/maksa-hiljem> (12.01.2026).
23. Instagram. Esto Baltic. - <https://www.instagram.com/p/DTs9YmeCKz2/> (30.03.2026).
24. Jansen, M. et al. Rise of the Machines: The Impact of Automated Underwriting on Credit Markets. Fourth Biennial Conference on Auto Lending. Federal Reserve Bank of Philadelphia, 14.07.2021. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.philadelphiafed.org/-/media/frbp/assets/events/2021/consumer-finance/fourth-biennial-conference-on-autolending/rise-of-the-machines.pdf> (26.04.2026).
25. Johnson, D., Rodwell, J., Hendry, T. Analyzing the Impacts of Financial Services Regulation to Make the Case That Buy-Now-Pay-Later Regulation Is Failing. Sustainability 2021, 13, 1992. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://doi.org/10.3390/su13041992> (22.02.2026).
26. Kalamees, P. jt. Lepinguõigus. Tallinn: Juura 2017.
27. Kippa, K. Tarbijakrediidilepingu regulatsiooni kohaldamine Buy Now Pay Later ärimudelile. Tartu Ülikool, 2023.
28. Krediiditeabe jagamise seadus. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://eelnoud.valitsus.ee/main#EMFaceNz> (12.04.2026).
29. Nelemans et al. Buy Now, Pay Later, the 'Average Consumer', and the Brain: Re-calibrating EU Consumer Law with Neuroscientific Evidence. EuCML 2026, 68. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://beck-online.beck.de/Bcid/Y-300-Z-EUCML-B-2026-S-68-N-1> (25.04.2026).
30. Numai. Enne ostmist üürimise lepingu põhitingimused. - <https://numai.ee/lepingutingimused/> (17.04.2026).
31. Pulk, K. Riitsalu, L. How explicit consumer credit information affects intent to purchase on credit: an experiment. - International Journal of Bank Marketing, Vol. 42 No. 5, 2024, lk 1023.
32. Puust, J. Vastutustundlik laenamine: kas võlg on jätkuvalt võõra oma? Juridica 9-10/2024.
33. Rahandusministeerium. Positiivne krediidiregister võiks tööle hakata 2028. aastal. - <https://www.fin.ee/uudised/positiivne-krediidiregister-voiks-toole-hakata-2028-aastal> (12.04.2026).

34. Rott, P. Small Credit Through Online Platforms. Law and Financial Markets Review, 08.02.2023. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17521440.2023.2167523> (17.03.2026).
35. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. Reklaamituru järelevalve 2024. aastal. - <https://ttja.ee/uudised/reklaamituru-jarelevalve-2024-aastal> (22.03.2026).
36. Tele2. Inbanki makseviis eraklientidele – Osta kohe, maksa hiljem. - <https://tele2.ee/abi/teenused/seadmete-muuk-jarelmaks-taisteenusliising/inabanki-makseviis-eraklientidele-osta-kohe-maksa-hiljem> (28.02.2026).
37. The Woolard Review - A review of change and innovation in the unsecured credit market. Report to the FCA Board 02.02.2021. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.fca.org.uk/publication/corporate/woolard-review-report.pdf> (20.02.2026).
38. Varul, P. Jt (koost). Võlaõiguseadus II. Üldosa (§§ 208-421). Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019.
39. Võlaõiguseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus (uue tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmine). Eelnõu. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://eelnoud.valitsus.ee/main#u24eDAFc> (03.04.2026).
40. Võlaõiguseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus (uue tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmine). Seletuskiri. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://eelnoud.valitsus.ee/main#u24eDAFc> (03.04.2026).

KASUTATUD ÕIGUSAKTID

41. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ. – ELT L 133/66, 22.05.2008. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008L0048> (03.05.2025).
42. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/47/EÜ. – ELT Seeria L, 30.10.2023. Arvutivõrgus kättesaadav: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202302225 (30.04.2025).
43. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2016/679, 27. aprillil 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus). – ELT L 119/1, 04.05.2016. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679> (12.04.2026).
44. Karistusseadustik. - RT I, 22.12.2025, 2.
45. Krediidiandjate ja -vahendajate seadus. - RT I, 13.02.2026, 4.
46. Rahandusministri 19. Detsembri 2015. a määruse nr 50 “Finantsinspeksioonile esitatavate krediidiandja või -vahendaja ning välisriigi krediidiandja või -vahendaja filiaali aruannete vormid, koostamise meetoodika ja esitamise kord”. - RT I, 14.09.2021, 1.
47. Reklaamiseadus. - RT I, 06.03.2026, 8.
48. Võlaõigusseadus. - RT I, 11.11.2025, 16.

KASUTATUD KOHTULAHENDID

- 49. RKTkm 2-21-13098/50.
- 50. RKTko 2-21-20479.
- 51. RKTko 2-22-11970.
- 52. RKTko 3-2-1-66-14.
- 53. TlnRnkm 2-23-101512/21.
- 54. TlnRnko 2-18-124589.
- 55. TlnRnko 2-18-9977.
- 56. TlnRnko 3-22-1799/25.
- 57. TrtRnko 2-21-125271.
- 58. TrtRnko 2-21-142816.
- 59. VMko 2-21-141938.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kristjan Sõerumäe

(autori nimi)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose
Tarbijakrediidilepingute direktiivi (EL) 2023/2225 mõju mikrolaenude ja tasuta
laenude pakkujate lepingueelsetele kohustustele
-
- (lõputöö pealkiri)*

mille juhendaja(d) on Age Värv,
(juhendaja nimi)

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

2. annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commonsi litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
3. olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
4. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kristjan Sõerumäe

29.04.2026